

**LURRAREN EMAITZAK!
LURRAREN OSASUNA!**

zeruko ARGIA

Jabea:

Nafarroa, Kantauri eta Aragoi-ko Kaputxinoak.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1

Donostia, Okendo, 22

Telf. 41-95-88

Zuzendaria:

Kaietano Ezeiza Iturriza

Antolatzaileak:

Donato Unanue, Mikel Atxaga eta L.A. Aranberri

Berri-emaleak:

M. Bujanda (Iruñia), Odile Kruzeta (Eibar), L. Baralazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deba), Alix Trueba (Karrantza), Etxetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeita (Baztan), Uztarri (Oizartzun), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katazuri (Durango) eta abar.

HARPIDE SARIA:

Barruan	600 pezeta
Korreo batasuneko herrietan	800 pezeta
Atzerrietako beste herrietan	1.100 pezeta
Airez	1.700 pezeta
Salmenta (ale bakoitza)	20 pezeta

Moldiztegia eta idazkola:

«Graficas Navasal»

Camino de las Canteras, s/n.

IRUISEA

D.L.: 80-1963

NON ZER

JUAN CARLOS ERREGERI ... 3

FRANTZIA ETA KOMUNISTAK, Unanue 6

BILBOTIK ERANTZUN BAT, Ansola ... 8

BASERRITARRAK, Alkiza ... 9

ELIZA ... 10-11-12

IRAKASLEEN ESKABIDEAK, Ugalde ... 13

HAURRAREN AURRENEKO URTEAK, Haritz ... 14

EUSKAL KAZETARITZAREN INGURUAN ... 15-16-17-18
19-20-21

A. MUXIKAREN HIZTEGI BERRIA, Aranberri ... 23

EUSKAL HERRIETATIK ... 25-26-27

KULTURA GAIAK ... 28-29-30-31

NORK KUKURRUKU!!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

..Ez. FAGOR'ek

sukaldian

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE PAMPLONA

SARASATE, 5

TELEFONO 224440

Onen ajentziak erri auetan dituzu:

Tudela, Billaba, Huarte-Iruñe, Etxarri-Aranaz, Txantrea, Errotxapea, Azagra, Eneritz, Martzilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Lerin, Otxagabia, Karkar, Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Kadreita, Andosilla ta Noain-Berriain.

Agencias:

Tudela, Villava, Huarte-Pamplona, Echarri-Aranaz, Chantrea, Rochapea, Azagra, Eneriz, Marcilla, Isaba, Huarte-Araquil, Ensanche, Lerin, Otxagabia, Karkar, Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Cadreita, Andosilla y Noain-Berriain.

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa: 65 19 60

Lanolakoa: 65 19 33

URRETXUA

Urrutizkiña:

Lanolakoa: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

GIZON, EMAKUME
ETA HAUR
MOLLARRI
JANTZITEGIA

lñurritza

Zarautz

AATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

Juan Carlos Erregeri

JAUNA:

Geure izenaz izenpetzen dugunok, 1975 abenduaren 10ean, egungo euskal problematigaren berri eman asmoz, Audiencia eskatu genizun jaun horri. Horretarako egin genuen dokumentuan bildu genituen zure esan nahi genizkizunak. Hona emen esaten genuena:

«Euskal Herriko kultur, ekonomi eta herri bizitza sail desberdinetan ari gara Talde hau osatzen dugunok.

Ez gatzokizu inoren izenean, ez da hori gure asmoa, baina gartzelan, atzerrira alde aginik eta zigorturik direnen alde amnistia osoa eta erabatekoaren alde geure borondatea eta nahi bizia agertzen dizugunean, gutako bakoitzari dagokion sail horretako jende gehienaren iritzia azaltzen dizugula uste dugu.

Eskari honen garrantzia konturatzen gara. Taldea osatzen dutenek eskari hori egiteko dituzten arrazoiak hemen eman genitzake, baina arrazoi horik desberdinak lirateke eta behar bada elkarren kontrakoak. Arrazoiatarik batean ordea denok berdin pentsatzen dugu eta horrexengatik hain zuzen ere gailenena bailitzen agertzen dizugu: elkarren artean baketan bizitzeko gogo, demokratiko gizartean zinezko bake zuzena iristeko gogo.

Egitekoa haundia eta bidea luzea delarik, norbaitek egin behar du lehen urratsa, eta gure ustez, inork bai eta Agintariei egin behar dute lehen urrats hori.

Geure herriaren geroaz kontu haundia izanik, problemak zuriu nahi eta ezer iritsi ez, luzaz, gogorrik egin eta erabili den politika errepresiboaren azken gaiztoaren lekuko izan gara.

Indarkeriak hartu duen itxuraz beldurrak harturik, aurrera ere orain arteko politikari lotzeari, arrasitsu eta irresponsable irizten diogu.

Aitzitik, demokratik ondorioei sinestea zor diegu, bai eta lehen neurri gisa emango litzatekeen amnistia ere.

Agintariei gauza zaila eskatzen diegula badakigu, baina gauza nabarmena da bestalde, gure ustez behintzat, guzti horrekin erdietsiko litzatekeen ondorioa haundia izango litzatekeela: berrogei urtez, mindurik eta zapalduz izan direnei beren erantzun eta eskariei amore ematera eragingo litzaike.

Gure herriaren borrokan aspaldidanik itsatsirik daudelarik, eta gero eta gogorkeria haundiagora garmatzen elkarren arteko egitateak bertan behera utzirik, oraindik egin daitekeen bake egarriaz eraginik egin dugu geure eskaria».

Baina oraindik ez baitugu iritsi eskatu genizun Audiencia, hauzi hau konpontzeko gero eta zantzu txarrogirik dela ikusirik, lehen baino oldar haundiagoz azaldu nahi dizugu geure arazoa.

Eman asmotan diren amnistia erabat osoa izanen ez ote den susmoa dugu; odol-delito delakoaz zenbait bazterturik ez ote den geratuko alegia.

Irtenbide okerra litzateke; makur hori Euskal Herriko sozio-politiko egoera ez ezagutzeari zorko litzaioke, hemen izan ere, mende osoz eta gehiagor bizi izan den biolentzia, azken gerra zibilaz geroztik arras gorbizitu baita, kultur, ekonomi eta politikan izan den jazarkunde-opresioaz, eta batez ere, giza-eskubideak begiratu ez direlako, eta jendetasunari eta gorputz osotasunari eraso zaielako. Horiek horrela direlarik, orain bizi diren legez kanpoko egoerara eragin diote askori. Oso ezaguna da eta nabarmen senti da egoera hau Euskal Herrian, eta bestalde, gazteenek bizi izan duten errealtate bakarra da biolentzia egoera hau.

Egoera honetan, juridiko gisako iritziez ezin daiteke balia, Euskal Herriko gauzei begira ala beste nonbaitetik begira, arras bestelakotu baititezke iritzi hoik. Batzuentzat kriminal direlakoak bere batzuentzat gudar baitira.

Amnistiaz batera politiko-errepresibo aparatoaren errausketa erabatekoa eta osoa egiten ez baldin bada, etsi-etsita gaude Euskal Herriko egoera txartu eta gogorkeria ezin eta gehiago indartu egingo dela.

Bizi ditugun orduok larriak direla uste dugu; hala ere Euskal Herri osoa berrogei urte zai egon ondoren elkarrekin bakean bizitzeko lehen urratsa izango litzatekeen amnistia osoa eta erabatekoa, litekeen gauza da.

Amnistia osoa emango ez ote den beldur izanik, hau eskatzen dugu; lehen gertatutakoa erabat ahaztuko duen amnistia zabal dadila.

Euskal Herriko jenderik gehienak guk hemen azaldu bezala uste duela uste dugu.

Jainkoak luzaz gorde beza Jaun hori.

Donostian, 1976 urtarrilaren 16an.

Jose Miguel Barandiaran, Miguel Castells, Javier M.ª Elicegui, Eduardo Chillida, Jesus Altuna, Javier Unzueta, Jose M.ª Segura, Jose A. Cuerdo, Andoni Elizondo, Pascual Jover, Eloy Lobo, Carmelo Ortiz de Elguea, Ramon Bajo, Tomas Caballero, Javier Yaben, Francisco J. Erice, Victor Manuel Arbeloa, Jose L. Garcia de Falces, Carlos Garai-coechea, Carlos Claveria, Ramiro Pinilla, Luis M.ª Iturri, Luis Michelena, Jose A. Iribar, Julio Caro Baroja, Gabriel Celaya, Blas Otero, Guimon Ugartechea, Luis Aldecoa, Adolfo Careaga.

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Edoardo Chopetia

Getaria, 10 - Urrutizkiñak: 41 77 51 - 42 27 00

DONOSTIA

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkiñak: 421869 - 427726

Iparraquirre, 8 - DONOSTIA

Transportes **azkar s. a.**

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gastelz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almeria, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora Joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

Donosti-Aurrerki-Kutxa

EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko aziak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perla Joan
etorriak

Baserriaren alde

JOSE ZINKUNEGIREN OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

ETXEKO - ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu

ATOMIZADO LAGARTO — jabola erabillli beti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jabola bear dozu eros!

JABON LAGARTO, garbiketarako jabol bakarre

Etxe-ko-andrearentzat neskamerik egokiena.

iJABON LAGARTO!

ETA ORAIN ZER?

Atxakia eta estakuru franko erabili izan dugu aspaldion euskaldunok. Beti kexu eta lantuka ibili beharra ez da adur gozoa gero!

Lehen ez zegoen deus egiterik. Lehen garai txarrak ziren. Gogorkiro hartzen gintuzten edonun eta beldur ginen beldur zernahitarako. Izuak hartuta bezala, larri eta aidean bizi izan du gara denbora luzean.

Hala eta guztiz ere, zorigaiztoko denboraldi horrek bazituen bere alderdi onak. Orduan, izan ere, beldurraren aitzakitan, gehienok deus egiteke bizi ginen. Eta inork ez zuen ezer esaterik. Lehen aitzakiak bilatzea ere guztiz erraza zen, gure buruak zuritzeko. Haik, dudarik gabe, denbora txarrak ziren.

Nik neuk ez dut ukatuko urte txarrak iragan ditugunik. Hori begi bistan dago. Gainera, nozitu duenak badaki ondoto horren berri eta ezin hasiko gara hemen inor alegeraki juzkatzen.

—oOo—

Badirudi, ordea, gauzak zertxobait mugitzen hasiak direla. Zertxobait diot, eta ez amets urdinegirik egin. Dena den, lehen baino lasaixeago gaude, zama astun bat bizkarretik kendu baligute bezala. Horrek ere balio du berea.

Gaurgero, oso nekeza ikusten da gauzak lehenean jarri daitezkeenik. Hura irtenbiderik gabeko kalezuloa zen eta handik jai dago. Beste bide batzu bilatu beharra dago derrior eta hortan dabilta presaka azkenaldi hontan. Ez da erraza nora goazen asmatzea.

Euskaldun bezala, badituzte kezka batzu mementuari dagozkionak. Gauzak zertxobait mugitzen hasiak direlarik, lehengo atxakiek balio ote digute oraindiko? Lehen aise asmatzen genituen atxakiak patxada ederrean egoteko. Lehen erraza zen gure buruak zuritzea. Baina orain zer? Inguruko jendea bide berrien bila dabilen bitartean, gu lehenean ote gaude?

—oOo—

Ene ustez, une hontan ez dute bala lehengo aitzakiek. Egoera «berri» baten aurrean, planteamenduak ere berriztatu beharrean gaude. Bestela, trena galtzeko arrisku izugarria dugu.

Nondik joko, ordea? Lehendabizi eta batipat, geure erakundeak eta taldeek indartzen eta finkatzen salatu beharko genuke. Hortxe dago giltza. Politika lana ez da bakarka egiten. Hortan taldeek eta erakundeek dute hitza. Talde eta erakunde horiek, ordea, indarra behar dute ezer lortuko badute. Politikazko tratua ez dira arrazoi bide hutsez eta borondate onez egiten. Hauzi hortan, alderdi bakoitzetik dagoen indarrak agintzen du batipat.

Eta indarrak ez duena jokotik kanpora geratzen da.

Geure Herriari eutsi nahi badiogu, geure erakundeak eta taldeak sendotzea da bide bakarra. Eta hori lehenbailehen egin beharrekoa da. Hontan guztiz praktikoak eta realistik izan behar dugu. Gehiegizko puritanismoak kalte handia egin diezaguke mementu hontan. Hobe da pausoka-pausoka zerbait lortzea, dena bapatean eskuratu nahian ezer gabe gelditzea baino. Zerbait puntutan amor eman behar bada ere, oraingoz hobe dugu elkarri eustea eta euskal indarrak ermotzea.

Dena den, hemen ez dago lo egotetik. Garrantzi handiko unean gaude eta hor bizkor ibili behar da. Geure planteamenduak berpentsatu beharrean gaude eta taktika berriak bilatu beharrean.

Euskaldunok berrogei urtez (azkene koak bakarrik kontatzearen), honez gero mundu osoak dakien leloa errepikatzen ibili gara. Eta ez dut esango arrazoirik ez genuenik. Urte beltzak ziren eta dakienak daki, bereziki bere haragian nozitu izan duenak. Baina orain zer?

Joxe Lizarralde

Euskal Unibertsitatea, buruaren kultura bat ala kultura baten burua?

KARLOS SANTAMARIAK

Euskal Unibersitateari buruz azko mintzatzen da oraingo honetan. Mintzatu ez ezik, jakina, egin ere asko egin da hogeitau urteotan. Hiru Unibersitate, Fakultate eta Kolejio batzuek gainera, baditugu Euskal Herrian, aspaldi honetan egindako lanaren ondorioz.

Heidelberg, Oxford eta Princeton unibersitateak bezain onak ez badira ere, hor dauzkagu, bakoitza bere merezi eta akatsekin, hamaikatxo euskal ikasleri karrera emanaz.

Baina Euskal Unibersitatearen problema beste problema bat omen da. Han hemenka, Euskal Herrian barrena, Espainiako Unibersitatearen itxura bera duten zenbait unibersitate izatea ez da, inolaz ere, Euskal Unibersitatearen soluzioa.

Izanez gero Euskal Unibersitate batek euskalduna izan behar du, burrutik burura, nahiz hizkuntzaren aldetik, nahiz mentalitatearen aldetik. Izan ala ez izan. «To be or not to be».

Egiazko euskal unibersitate batean irakaskuntza guztia euskaraz egin behar da, ezin uka, eta euskarari berari leku handi bat eman behar zaio, euskara eta euskal literatura euskaraz irakatsiaz. Kultura unibersalaren gailu batera euskal kulturaren gai bereziak ere erabili behar dira, euskal mentalitatearen beraren arauera.

Ez esan guzti hori utopia bat

denik. Eman dezagun asmo hau oraingoz guztiz ezinezkoa dela; honek ez du esan nahi, ordea, utopiakoa izan dadin. Lizeoan hasi ginenean utopia hutsa zela esaten zuten ukakor batzuek, eta gauza bera gertatu zen Z. A. ren haseretan. Gaur utopia dirudiena bihar errealitate bihurtuko da, hortarako behar diren langile argi eta trebeak arkitzen baldin badira. («Elhuyar» taldea lekuko).

Esan ere, beste gauza bat esan behar dugu gainera, Euskal Unibersitatearen problemari beste saihesta batetik begiratzuz.

Euskal Unibersitate batek, Euskal Herriak behar dituen gizarako gidariak hazi behar ditu. Ez bakarrik abokatak, medikuak eta intelektualek, langille kulturadunak ere bai, lanaren zibilizazio batek eskatzen duen bezala.

Eskuzko kultura mesprextatzen zuen Unibersitate klasikoaren platonismo absurdua erabat kanporatuz, Euskal Herri guztiaren kultura iriki baten zerbitzutan izan beharko litzateke Euskal Unibersitatea, eta ez bakarrik aristokrazia intelektualak edo buruzko kultura baten zerbitzutan.

Hau da, jaun andreok, nere iritzi apalez, gaurko euskaltzailek biharko egunerako prestatu behar duguna.

Ez buruaren kultura bat, baizik euskal kulturaren burua.

Frantzia eta komunistak

XXII gn. Batzarrea dela eta

Frantziako komunista alderdiaren XXII garrena dela eta, han eta hemen nahiko iritzi izan da. Nik gaurkoz nere iritziak alde batera utziaz Frantziako aldizkari batzuek esan dutena adierazten ahaleginduko naiz. Horrela mota askotariko iritziak emateko bidea izango dut.

«Lutte Ouvriere» troskista talde baten aldizkariak dioenez, Komunista alderdiak langileriaren diktadura alde batera utziaz, bere buruari uko egiten dio. Bere jatorria ukatzen omen du. «Hori gertatzea ez da harritzekoa ordea: izan ere «Frantziako Alderdi Komunista Alderdi» aspaldidanik ez bai da ez komunista eta ez iraultzaile».

«Rouge» beste troskista talde baten aldizkariak honela dio: «Reformista bideari heltzen eta bidenabar sozialistangandik bereizten delako Komunista Alderdiak jendea bereganatuko du. Baina, iraultzaile izateari uko egiten diolako berri, hainbat eta hainbat jendeak utziko du eta benetako alderdi iraultzailera itzuliko».

«Aspects de la France» eskubiko aldizkariak, batipat frantsesen eta rusoen arteko harremanetan batzarreak izango duen eragina aztertzen du: «rusoek zer kezkatuak ez dute. Frantziako komunistek Rusiak mundu osoan egiten ari den politika beti onartuko dute. Hori gainera itxu-mustuan onartuko dute. Gainontzean, burgesiari hitzetan amor ematea eta gainera aldi tiki batetarako, zer axola zaio!».

«Paris-Match» hainbat irakurri eta ikusten den aldizkari honen ustez, komunistek beharturik egin dute aldaketa eta ez gogoz. Ezkerrean aintzindaritzaz gordetzeko beste biderik ez omen zuen.

«Democratie Moderne» «Centro Democrate» mugimenduaren aldizkaria da. Eta honela dio: «Komunista Alderdiaren baitan mirari bat izan dela sinesten dutenek desengainu ederrik izango dute. Batzarrearen biharamenean alderdia lehenean jarraituko da».

«Temoignage Chretien», gure artean zenbait apaizek eta kristau arrerakoiek irakurtzen duten aldizkaria ere, beldur da. Komunistek aldakuntzarik egin ez dutenik ez du ukatzen. Baina beldur da gerorako.

«L'Express» erdi giroko aldizkariak

egoera honela ikusten du. Komunisten asmoa jendea lasaitzea izan omen da. Beste inor baino abertzaleago, sozialistak baino segurago, moralitatearen alde denak baino sutsuago azaldu nahi izan du alderdiak.

Baina aurpegi ederra eskaintzea gauza bat da eta jendeak sinestea beste bat.

«Le Nouvel Observateur» aldizkariak lehengoaren ondorio berdina ateratzen du. Honen ustez alderdi bat hitzez egiaz baino azkarrago aldatzen da. Hitzez aldatu arren jendeak duen imajina ordea ez da aldatzen. Bestalde, aldizkari honek egin erazi duen ikerketa baten bidez ikusten da, Frantzian komunista alderdiak beldurra sortezten duela, eta ezkerreko alderdien arteko elkarteak berri ez. Ezkerreko alderdien elkarteak beldurrik sortzen ez baldin badu sozialistei esker

da, hauek gero eta indartsuago azaltzen direlako, hain zuzen.

«Politique Hebdo» ezkerrekoa hau ere lehengoa bezelaxe. Honen ustez komunistak oportunistak batzuk besterik ez dira. Baina beren bidea okerra da. Erabili dituzten arrazoiek batere ez dute balio.

«Tribune Socialiste» PSU alderdiaren aldizkariak sozialistei aurka egiteko hartu omen du Komunista alderdiak hartu duen bidea. Aldi honetan komunista eta sozialisten arteko eztabaida gutituko denik ez du uste.

Mitterandek ere bere iritzia eman du. «Komunistak taktikaz bakarrik aldatu direla esaten didatenean nik zer erantzun ez dut jakiten. Baina gauza horrela denik ez dut uste. Komunista askok, benetan, aldaketa hori eman nahi zuen. Gero atzera egitea ez da hain erraza izango».

KISSINGER

Gizon itzak badu berez errespagarria den zerbait, eta itz hau gaurko erri indartsuenaren ordezkari batek esana bada, badirudi oraindik gehiago, erri-itzak adina, balio duela.

Baina, batetik, itzek berek badeute berezkoa den balio bat.

Lehen, indartsuak ziren itz asko, «askatasuna», «demokrazia», «giza-eskubidea», «erri-eskubidea» eta «mendebaleko baloreak», debalatu egin dira; lehen zilarrezkoa zen pezeta bezala.

Eta, bestetik, erri-itzak, ere bereizten ikasi dugu.

Erri batek zilarrezko pezetan bezala sakatu nahi digu Cortes-ek esandakoa, eta ezin da pasa; hala joan da pezeta paltsoa dolar-zilarraren laguntza bila.

Baina, kasu gero! Gertatu ohi da, etxean ondo korritzen duen dirua kanporatzen den bezain laster galeran astea.

Orain izango dugu proba. Kissinger mirarigileak esan duen itza, erriak ematekoa eta betetzekoa izan nahi badu, USAko Senaduaren baimena lortu behar du, eta hemen ikusiko dugu erriko bezala erantzutzen duen etxean zilarra balio duen dollarra gaurko pezetaz kutsatu den.

Martin Ugalde

CONCORDE ABIOIA

Britaniarrek eta frantsesek egin duten «Concorde» abioiak, teknika alderditik, beste guziak garaitu dituela du-darik ez dago. Gaur egun munduan ez dago horrelako abioirik. Beraz, pixkanaka abioi hau aireportuetan geroz eta gehiago ikusi beharko litzateke.

Baina abioi honek hamaika ixkan-bila politiko eta diplomatiko sortzen du. Abioi honek aurrera egin ez dezan, adibidez, Ipar Amerikak lanik ugari egin du. Izan ere, aspaldi hone-tan lehenbiziko aldiz, Ipar Amerikari teknika arloan aurrea hartu bai zaio. Orduan, Ipar Amerikako aireportuetan abioi hau ezarri ez dadin, asmatutako aitzaki guziak egokiak dira. Halere, ipar amerikarren arrazoi guziak, hori-xe dira, aitzakiak. Jenderik ezin dute konbentzitu.

Azkenean ordea, Washingtoneko ai-reportuan ezartzeko bidea izango du. Hori pauso haundia da. Pixkanaka bes-tetan ere bideak irekiko zaizkio. Or-duan litzateke abioi hori diru irabaz-pide. Bien bitartean nahiko lan izan-gu du.

SORTALDEKO ALEMANIA

Sortalde Alemaniako Alderdi komu-nistak, meiatzean egingo du bere ba-tzarrea. Batzarrea prestatzeko azaldu dute zenbait agiri. Agiri horietan ager-tzen denez, Alemania Rusiari gero eta lotuago arkitzen zaio; Alemania abe-rria-aren batasuna adierazi ez ezik baz-tertu ere egiten da. Sozialismoa erai-kitzeko alderdi komunistaren aintzin-darritza, sekula baino nabarmenago azaltzen da.

Pundu hau nahiko argiak direla esan beharra dago. Europako komu-nista alderdiak Rusiaz su eta fu be-reizten ari direla adierazten duten bi-tartean, besteak behin ere baino uz-tartuagoak azaltzen dira. Txosten ho-rietan Rusia hartzen da sozialismoa-ren eredu bakartzat. Besterik ez da-go. Sozialismoa ezartzeko, aberri ba-koitzak, bere berzitasunak dituela adierazi ere ez da egiten. Lehen, ho-rrelako zerbait bederen, esaten zen. Gaur, Alemania horretan, bereizkiun-tzak baztertzen dira, eta Rusiaren ere-duak gauza guzietarako balio duela esaten da.

Azkenik, Alemaniaren batasun be-harra baztertzen da. Duela urte batzu

lehen mailako arazoa zena, gaur egun Alemania aberri bat dela esatea gai-zaesten da, abertzalekeria dela aitortuz.

Nahi duena nahi duena uler beza.

ITALIAKO KOMUNISTA ALDERDIA

Italiako komunista alderdiaren idaz-karia Enrico Berlingeri da. Buruzagi ho-nek elkarriketa baten bidez egindako agerpenak azaltzen ditu Le Monde egunkariak, 3-2-76.

Elkarriketa horretan Espainia, Ita-lia eta Frantziako komunist alderdien askatasuna behin eta berriz aipatzen da. Marxismoa gaurkotu eta lurralde bakoitzari egokitu egin behar omen zaio, bestela seta eta domakerian errotza litzatekeelako. Berlingeri buru-zagiak ez du onartzen inongo agindu-rik. Denek jokabide berdina aukera-tzea edo aukera eraztea baztertzen du.

Komunistek agintaritzan parte har-tzeko biderik izango balute Italia ez litzateke OTAN erakundetik aterako. Italiak emandako hitza betetzen ko-munistak ahaleginduko omen dira. Be-re kabuz, besterik gabe, Italia OTAN erakundetik ateratzea, munduko bake-arentzat kaltegarria litzateke.

Italian komunistek errespetatuko omen dituzte —lehen ere behin baino gehiagotan esan den bezala— demo-kraziaren arauak.

Azkenik, gaurko ekonomi krisian zerbait egin nahi bada, komunisten beharra dagoela, bero-bero adierazi du Berlingeri jaunak. Izan ere langile-riaren indarrari eusteko eta indarra zuzentzeko komunista alderdia izan ezik besterik ez da.

Esaldi jakingarriak eta aztertu be-harrezkoak beraz.

YUGOSLABIA ETA TITO

Tito bezalako gizon guti da orain-tean munduan. Bera izan da azken ur-teotan Yugoslabiako jaun eta jabe. Baina larogei urtez goitik ari da, eta bera hil ondoren, zer gertatuko den galdatzea komeni da.

Horratx, Titoren ustez galdera hori desagokla da. Edozein momentutan al-deginik ere, Yugoslabian ez omen da

ezer gertatuko. Gauzak lehenean izan-go omen dira. Yugoslabiako sistemak lehen bezain tinko iraungo duelakoan dago Tito.

Noiz utziko du, beraz Titok bere agintaritzat? Hil arte jarraituko ote da? Besteri leku egiten jakingo ote du?

FRANTZIA ETA KOLONIALISMOA

Comores ugartedia dela eta, Fran-tzia nahiko zabar jokatzen ari da. Co-mores ugartedi honetan, duela guti, referendum gisako zerbait izan zen, eta biztanle gehienek, Frantziatik al-deginez estatu bat osatzeko erabakia hartu zuten. Ehuneko larogei eta ha-mar gehiago ziren iritzl horretakoak. Bestela pentsatzen zutenak beraz gu-ti ziren. Baina, hauek, hain zuzen, ugarte bateko —Mayotte— gehiengo-a osatzen zuten.

Mayotte ugarte honetan 50.000 biz-tanle baino gehiago ez dira. Beraz ti-kia da. Baina igande honetan referen-dum bat izan dute eta Frantziarekin uztarturik jarraitzea erabaki dute.

Erabaki honen bidez Comores ugar-tediaren batasuna zatitu egiten da. Kultura eta etniari bagagozkie, bata-suna uka ezinezkoa da. Halere, Fran-tziak, referendum horren bidez, bata-suna ukatu egin du.

Federendur hori ez egiteko eskatu zaio Frantziari. ONUko bazkide gehie-nek eskatu arren, Frantziak «Veto» bat ezarri du. Lotsagarri Frantzia. Eta are eta lotsagarriago Giscard d'Estaing-nek batasuna ez zela hautsiko agin-du zuela kontuan hartzen baldin bada.

PORTUGAL - SPINOLA

Spinolari Frantziari jarraitzeko bi-deak moztuaz, Frantziako buruzagiek neutral azaldu nahi dute. Spinolak, de-na dela, Suiza aldera joan behar izan du. Ikusten denez, Spinolak gero eta lagun gutiago du. CIAREN laguntza ere gutitu egin omen zaio. Nonbait, Ipar Amerikak, Spinolaren beharrik ez du.

Portugalgo gaurko egoera, izan ere, gero eta eskubirago bihurtzen ari da. Cayetanoren sistema hausteko ahale-gindu zirenak espetxeratu eta, Caye-tanoren ministro izan zirenak espetxe-tik atera dituzte bat ere hauririk egin gabe. Sozialismoarako bideak ixten ari direla pentsatzen hasi beharko da.

BILBOKO ERANTZUN BAT

Aurreko lana galde honekin bukatzen genuen: Estatuari pagatzen zaion dirutatik zenbat berrinbertitzen ote da gure probintzian, Gipuzkoan?

Ustekabean erantzuna, zeharka bederen, Bilbotik etorri zaigu. Izan ere, badirudi Bilbon arazo nagusi hauetaz kezkatzen hasiak direla. Kezkatzen eta, bidenabar, ausartzen. Bilbotik etorri da zeharkako erantzun estimagarria baina ez euskal idazle eta euskal aldizkari batetatik.

Mundu guziak daki Bilbon hiru erdal eguneroko ateratzen direla eta ez dago esaten ibili beharrik ze naturalezatxoak diren hirurok. Honengatik aitortu dugu ustekabean etorri zaigula egin genuen galderaren zeharkako erantzuna.

Utzirik, beraz, aldera ingurukeria horiek, hel diezaion heltzekoari. Osa Etxaburu jaunak, hamar urte hauetan Bizkaiak Estatuari zenbat diru eman dion ekartzen digu eta, hemen datza bigarren parte edo alde manutsua; baita ere Estatuak, bere aldetik, zenbat berrinbertitu duen Bizkaiari, hamar urte beroietan.

150.000 milloi pezeta jaso ditu Estatuak Bizkaitik 1965-1974 urteetan. Larri den ala arin den; gehiegi den ala ez den ez dut nik hemen esango. Hortan ez bait dago gakoa. Gakoa beste zerbaitean dago eta berari eutsi aurretik, puntu bat argitu nahi nuke. Zera da: Gipuzkoak 12.536 milloi pagatu zuela, nioen 1973 urtean. Bizkaiak, urte berean, 25.692 milloi eman omen du. Probintzia bietako errenta oinarritzat harturik proportzioak elkarren ondoan dabil-tza. Beraz, nere kalkuloak ez bide dabil-tza okerbide-tik.

Gakoa, edo funtsa edo hauzia, nahi duzun bezala, zertan datza beraz? Beste gauza askotan bezala hemen ere diferentzia batean: alegia, emanari birrartua, edo birrinbertitua, kendurik, zenbat gelditzen da?

«Iturri garbiko estimuak diotenez» aitortzen digu Osa jaunak, Bizkaiak Estatutik, hamar urte horietan, birrartu duen dirutza 50.000 milloi inguru izan dela. Hau da, kontu xehe eta garbietan: hiru eman, bat itzuli.

«Ematen dugunaren eta hartzen dugunaren liferentzia eskerga da dio Osa jaunak.

Eta jarraitzen: Ez da, beraz, miresteko Bizkaiari hainbeste kexu eta arrangura altxatzea. Izan ere, infraestruktura guzia ondatua arkitzen omen da. Honelako zulo eta ihespi-dearekin, defizit ikaragarria egon behar haba irakasgoan nola zubi eta bideetan, hala sendakuntzan nola etxagintza herrikietan...

Kazetalaria, gainera, ez da honekin baretzen. Iruditzen zaio, agian, probintziako ordezkariak ez daudela momentuak, eta une politikoak eskatzen duen mailan. Berrero, Osaren hitzak hartuz, eskualdeari zor zaion autonomia itzuli behar omen zaio. Baina duda-mudaz beterik dago ea «zen bait jaunek jakingo ote duten une historiko honetan berengan duten erantzukizuna zuzenki eta goraki betetzen».

Haseran esan dudanez, erdal egunerokoan dator Osa jaunaren lana. Aitortu behar da ez dela lehengoa izpiritu honetan idatzia. Baina, halere esango nuke, arima azkartzen hasia dela Bilbon, erdal egunkarietan... Nahiko nuke nik euskal ekonomialariak, euskal kazetak Bilbotik, Gasteiztik, Iruinetik arazo hauetara ernaturik agertzea. Esperantza ez dugu galdu behar.

Autonomiaz mintzatzea, idaztea eta bere alde saiatzea badirudi, une honetan, legeek nahiz agintariek uzten duten eskua dela. Premia izugarria dugu, guzion ahaleginez eta elkarlanez, alor lantsu hau lantzen hasteko. Herrigintzako bideak ez dira, agian, laburrak eta zabalak. Ez jauzi batetan gibelera utzi ahal izango ditugunak ere.

Autonomia hitz bat da. Baina bere barrena mueta askotarikoa izan daiteke. Euskal arazoari gaitz edo ez behar bati bezala behatzen dionak, autonomia hitza ahotan erabiliko du, baina barrena, mamia, funtsa eta konotazioa hertsia, pobrea eta, azkenik, makurra izango du. Guretzat, aldiz, hots, herrizaleontzat, aldizkari honen jarreraren gabil-tzanontzat, autonomia hitza euskal herrigintzari lotua kausitzen da. Herrigintzak ematen dio autonomia hitzari sakonera eta zabalera. Autonomia, beraz, une historiko honetan, praxisaren aldetik hartu behar den posibilitate bat da. Herrigintzaren eta autonomiaren arazoak ez dira desberdinak: gizarte, kultura, ekonomia berberak daude hala herrigintzaren nola autonomiaren barrenean. Mailak eta neurriak, bai, desberdinak dituzte. Honuntzago dago autonomia. Gertuago. Baina bide hau, egin gabe ez dago iragaiterik. Bide hau, guk egin behar dugun bidea da. Autonomia herizaleok gorpuztu behar dugun idea da. Autonomia, ekonomia aldetik, adibidez, ez dago eraikitzerik, ekonomilari herrizaleok, elkarlanean geure lana eskeintzen ez badugu.

G. ANSOLA

ORAIN ARI DIRA BABAK EGOSTEN

Otsailean gaude eta baserritarra berriak tente dituela dabil etxean eta ferian. Esnari jarriko zaion prezio berriak kezkatzen du.

Fabrikako langileari «konbenioa» berritzeko tratutan dabilenean bezalaxe, galdera bat sortzen zaio: jorrala altxako ote digute?

Hemengo baserritarrak, galdera hau berbera, beste hitz hauekin egiten du: esnearen prezioa altxako ote digute?

Langileek jorralak altxa diezazkiela eskatzen dutenerako, beste gauzen prezioak gora joanak izaten dira. Ohi-tuta gaude hori ikusten.

Baserritarrei esnearen prezioa altxatzen diotenerako ere, beste gauzen prezioak igota izaten dira. Igaz pentsuak garesti zeudelako kejakten zen. Aurtien behar bada, pentsuak ez dute halako igoera nabarmenik izan; baina esnebehiak? 80.000 pta. pagatu behia eta gero hark emandako esnea 13 peztan saldua, ze porrubazi aterako ditu? Hutsa hori bakarrik balitz. Bizimodua garestitu dena? Etxekoandreak familia mantentzeko eta etxea txukun edukitzeko erosi behar dituen jenero guztiak joan dira goruntz. Hoiek kale-tarrak bezalaxe erosi eta pagatu behar ditu, gaur, baserritarrak ere. Bizimodua urtebete hontan % 15 garestitu omen da. Esne prezioa % 15 altxatzea, litroko peza 1 hortxe nonbait etorriko da.

Joan den hileko akzen egunetan nekazariaren Sindikatuetakako ordezkariak bilduak dira FORPPAkoekin; beren nahia eta eskabideak azaldu dizkiote elkarri. Urrena FORPPA-k gobernuari...

Babak eltzean daude, oraintxe ari dira egosten. Zer aterako den ez jakin. Badakizu gaur eltzekariak «olla expres»-ean egosten direla. Ez dago tapa altxatzerik irakiten ote dauden ikusteko. Ez dago Madriderako gora beheren berri jakiterik, zurrumurruak izan ezik. Babak egosita daudenean surtatik atera eta irekiko dute eltzea. Orduan esango digute, ha ueta hau erabaki dugu. Dena egina dago. Beste urtebetean ez dago hortaz zer esanik.

Babak hor daude. Nahi baduzu jan eta nahi ez baduzu utz. Konforme dagoenak segi dezala lanean eta ez da-

goenak... egin dezala nahi duena, edota, ahal duena.

Vigilio Oñate Gil da oraingo nekazaritzako ministroa. Kargua hartu zutenean, nekazariari egin zien eskutitz batean hala zioen: «Pozik nago zortzi milloi nekazari zerbitzatzera eta xuxpertzera deitu didatenean... Izazue itxaropen, nere ahalegin guztian saiatuko naiz zuen egoera hobetzen eta zuen lana behar den bezala ordaindua izaten...».

Ea, ba: orain da garaia.

ARTZAIK ETA ARKUMEAK

Artzaiek arkumeak hazteko hartu duten sistema berriak, izugarritzko aldaketak sortuko omen ditu. Orain arteko arkumeek larrutu eta haragi garbitan 5-6 kiloko pisua ematen zuten. Gobernuak, ordea, 14,5 kilotik gorakoei prima jarri zien, eta artzaiek ikusten denez, arkumeak hazteari eta gizentzeari eman diote, eta gainera, hortarako bata bestearekin elkartu egin dira, eta arkumetegiak egin. Duela urte batzuk, ez zen kanalean 15 kilotik gora emango zuen arkume bat bakarrik ere hiltzen. 1973.an 1.700.000 buru eta, harrezkero, gero eta gehiago.

Espainiako kontuak dira, noski, gure arteko artzaiek, lehen bezain arkume txikiak eta goxoak saltzen baitituzte.

ARRABIA DELA ETA

Lerida aldetik dator albistea; han bildurtzen asi dira, nonbait. Pirinioetako, basapiztiak amorratuta geratzeko arriskuan omen daude. Arrabia delako izurrite hau, Europaren erditik honuntza dator, eta urtean 60 bat kilometroko bidean zapalduz doa. Frantziako hegoalderaino iritxi da, eta, bi urte barru, Espainiako mugark joko omen ditu.

Batez ere azeriak eta azkonarrak harapatzen dute gaitza. Orain ere nahiko kalte egiten duteta, zeinek burutu azeri eta azkonarrekin amorrastzen ba-zaie?

MADRIDEN SORTU DA ISKANBILA

Mataderiko langileak, haragi partitzaileak eta tablan kilo banaka saltzen duten harakinak, liskartuta dabilta.

Gobernuak, ahalik eta zekorrik haundienak hazteko primak jarri zituen ganaduzaleentzat, baita hauek prima harrapatzeagatik zekor ederrak hazi ere.

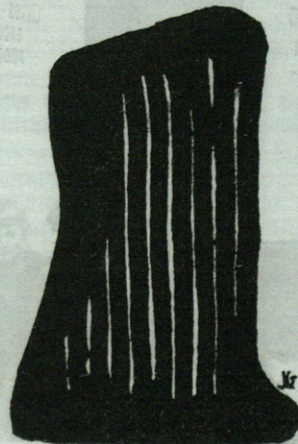
Orain zer gertatzen da? Hiltzen dituzte zekorrik mataderian, kanala 4 puskatan jarri hanka bakoitza bere okelarekin, eta halere, puskata hauek 80 kilo baino gehiago pixatzen dute.

Madaderiako langileek eta kamionetan harategiz-harategi partitzen dabilzanek, ez dutela 80 kiloz gorako puskarik erabiliko, ailegatu dute.

Harakinek, berriz, ez dutela «pisto-laz» ebakitako puskarik hartuko diote, gero saltzeko asko galtzen duelata.

Ganaduzale askok ez du oraindik bere zekorrik kobratu eta hazita daukanak ez daki nork hartu nahiko dizkion...

Azkenean, baietz ganaduzaleak nozitu behar izan!!!

ELIZAREN BERRI SEXUALITATEA, ELIZ HIERARKIA, ELIZTARRAK

Joan den hilearen, urtarillaren, 15ean, «Fede dotrinaren Kongregazioa» delakoak, «Sexu etikazko zenbait puntuz deklarazioa» eman du argitara. Bista-koa denez, munduan barna hizpiderik asko jarri du. Nahiz eta, Humanae Vitae zelakoak beste ez. Normala denez.

Hemen, zenbait irizpide bildu besterik ez dut egingo. Ustez, eta oro har, dokumentuari buruz sortu den giroa ongi adierazten dutenak dira.

Ahalik inpartzialen ematea izan da ene gogoia.

1) *Etxegarai: Marseille-ko artzapezpikua.*

«Gazteak eta morala» tituluz, aipatu dokumenduaz honela hitzegi du, labor labor. Eta gaingiroki; arazoari oso urrunetik helduz. Nolarebait eskua ezarri, haatik. Hona.

Kritikatzen ahal da Erromako dokumendua, alde batetik eta bestetik hartuz. Halere, dokumenduak bete du bere xedea: kultur kanbioak eta guzti, badira arau objetibu batzuk.

Eta beste puntu bati helduz, eta agian, ezkutuan edo, kritikatu, honela dio. Eliza osoari dagokio gauzak argitzen ahalegintzea. Eta hortantxe dago kokxa. Gazte askoren gakoa hortxe datza. Gaztea gizarteak izandako zerbaiten oinordeko edo kopia huts bihurtu nahi du. Orduan, gazteak, erreakzioz, ondare edo eredu guztiak zapuztu egiten ditu.

Eskuetan lege multzo bat duela arrimatu nahi izaten zaio jende larria gazteri. Hala, ezin atara izaten du ezer ere gazteganetik. Egarriz agertzen direnek eman dezakete egarria, eta ez, aserik azaltzen direnek. Eta gazteek hori nahi dute: egarria ematea. Gazteari, lege pilo batez arrimatzun zaionak, hauxe adierazi nahi dio isil-gordeka: gazteak zer eginik ez duela; bakar-bakarrik, emandakoa hartu, bestek eginikoa hartu.

Eta hori... zerari sartuko diozu!!!

2) *Berrogeita sei teologo frantses.*

Lyon inguruko teologo sail handi batek (46), hona zer eman duen argitara (laburtuz emango dut, jakina).

Diote, badakitela: dokumendu honek ez duela indarrik egungo sexu-arazoak argitzeko: ez giza-banako mailan, ez pertsonarte-koan, ez eta gizarte eta kultur mailan.

Hona zeintzu dituen, oinarritzat, akats handiak dokumenduak: legezaletokia, indibidualkeria, filosofia zaharkitaren ukituak, agintekeria...

Ezin onartu dute, printzipio absolutuak defenditzeko aitzekiaz, haragizko eta esperantzazko pertsona gaitzesten bait du dokumenduak; ez da topatzen ahal hor Jesukristok erakutsi egiaz, justiziarik, maitasunik.

Zenbait moralistaren eritziak ematera makurtu partez, Jainkoaren hitza predikatzen ahal zuen, eta behar zuen, dokumenduak, gizakia bere burua idolatria eta morrontza guztietatik askatzera deitzen duen Jainkoaren hitz kreatzailea alegia.

3) *Dumas protestante artzaia.*

Dio, kultur aniztasun edo pluralismoak ez duela galdu giza naturaren errealitatea: alde guztietan bait bera bait da giza natura hori.

Zergatik ez aldarrikatu, beraz, badela giza sexualitate bat? Zein ukatuz gero, gogor nozituko bait luke gizakiak. Zergatik, izan ere, gara hain seguru guztiok moral politiko eta ekonomiko bat badela esateko, eta, aitzitik, hain duda-mudatan agertzen gara sexu moral bati buruz?

Beste gauza bat da, jarraitzen du, Erromako dokumenduak diotena: alegia, arrazoiak, «Jainkoaren legea, betikoa, objetibua eta unibertuala» baieztan duela.

Horrela, izan ere, naturaren interpretazio partikular bat ematen bait du dokumenduak errebelatzen.

4) *Albert Longchamp (Temoignage Chretien, 76-1-22).*

Gutxienik, dio, ez da okerrera gertatu: dokumendua, «Fede dotrinaren Kongregazioa» delakoak publikatu du, eta ez Aita Sainduak.

«Errebelazioan eta filosofi jakindurian» oinarritzen da: horiek, «giza naturaren osakari konstitutiburu datxekon lege mugigaitzak azaltzen bait dituzte».

Dotrina tradizionalen funtsatzen da dokumendua: «Horren arabera, sexuketaz baliatzeak ez du egiazko zentzurik ezkontza baitan ez bada». Hortan oinarriturik, deklarazioak hiru puntuok ebakitzen ditu:

a) Ezkon aurreko harremanak ez dira gauza pertsonarteko erlazioan irudipen eta kapritxoetatik gordetzeko;

b) erlazio homosexualak, in-trintsekoki dira makurrak;

d) masturbaketa, «astunki bihurria» da.

Elizak, dio autoreak, ez du lehenbizikoa kontrako eskutik ari izan behar hau. Bere eskubidea

du, eta eginbeharra: Kristoren mezuan diren balio moralak aldarrikatu behar ditu.

Halere, badirudi, kasu hontan ezin lortu izango duela bere xedea. Dokumendua legekeriari atxeki zaiolako, eta argitu nahi dituen egoerez kanpoko hizkera darabilelako:

a) Izan ere, «mugigaitz» direlako lege horiek, deklarazioak aditzera ematen duen baino mugikorrango dira: kultura, zibilizazio, gizarte jakin batzuei dagozkienak dira eta askotan; ideologia jakin baten isladura edo erreflexu dira.

b) «Gure natura» ere ezin definitzen ahal da jadanik izkiritatik bakarrik. Izkritura bera ere, giza kuskera jakin baten tresna da neurri batetan.

Ezin moldatzen ahal da, horrez gero, egun, sexu etika bat, Moiseren garaian bezala.

Eta horrela, Erromako deklarazioak garaiz kanpoko postura hartu du. Eta, jakina, asko galtzen du horrela.

Esaterako, hona ezkon aurreko erlazioen kasua.

Erlazio horietara jotzen duen gazte askok, honela hartzen ditu erlazio horiek: edota beren arteko leialtasuna frogatzeko, edota ezkon erakundeari uko egiteko, zapuzteko. Elizak ez du, jakina, zertan onetsi postura hori. Baina, zein da Erromako deklarazioak dakarren arrazoiak? Honela dio: ezkontzatik kanpoko erlazioek ezin babes dezakete gizakia «irudipen eta kapritxo» aurka. Eta galdera hau da: zer da ezkontza hortaz? Sexu kapritxoaren kontrako defentsa?

Legekeria bera, eta handiagoa, ageri da homosexualitate eta masturbaketari buruz.

Azkenik, sexu makurkeria horiek bekatu hilgarri gerta daitezkeela esaten du dokumentuak. Aspaldian ez zerabilen eliz hierarkiak horrelako hizkerarik bere dokumenduetan. Atzerakada egin du oraingoan. Fedearen pozaren orde, legearen beldurra ateratu du. Hitz bat ere ez ebanjelio maitasunez. Eta jakina da, legeen legea maitasuna dela.

AMUNSA

KRISTAU BIDEA, liburu haundi bat

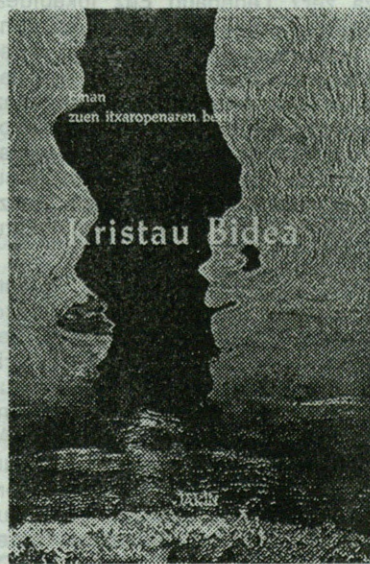
(eta III)

Azken urteotan euskal Elizak daraman eskalabroaren ikus-jakile eta lekuko gara denok. Nolabait, eta Jainkoaren milagroa da, Elizatxo honek praksian asmatu du zutik irauten, haize bufadaren kontra. Material humanoaren kalitateari eskerrak, batez ere. Olatuak azpian pasa gaitu. Instintoz bezala asmatu den postura kementsu askok, ordea, luzaro irauterik ez du, lehenbai lehen gogoeta teologikoak segitzen ez badio. Teologoren batzuk ohartu dira, gain-behera beltz honen ondoren, ekinaldi berri batek nahitaez lan pastoral guziaren inguruko jorra teorikoa behar duela. Eta planteamolde serio batek, lan barruti guziei begiratu behar die, denak batera hartuz. Ez dago lan teologiko seriosek egiterik. Liturgia eta bazterrera utziaz, Biblia bat ere eduki gabe. Hizkuntza batasuna ez da, hemen, lan teoriko eta praktikoro baten aurretiazkoa besterik. Nahitaezko aurretiazkoa, halare, ezer egingo bada.

Ez dago teologoren batzuen esku, ordea, lehen-lehenik lehenengo lanak egitea eta gero geroak. Lehenengo lanak, teologiarik izan dadin oinarritzkoenak —Liturgia eta Biblia euskara batuan— dirudienek euskal teologiarik sor dadin kezka haundirik ez dutenen esku daude. Eta horrela, besterik ezinean, KRISTAU BIDEA-rekin hartu beharko dugu oraingoz etsia. Oraingoz eta, dirudienek, urte mordoska batetarako, honek izan beharko du euskal teologiaren oinarritzko testua, lan teoriko sakon eta orokor batetarako asmoak eta euskal Eliza osoarentzat —Eliza honetako zeregin sail guzientzat, alegia— planteamolde bat eta konzeptu bat bilatzen dituzten teologo eta fededunentzat.

Halakoxe oinarritzko lanari zor zitzaion bezala, egin dute lan KRISTAU BIDEA-ren prestatzailerek. Lan hori aurrera ateratu dutenak, ia perfekzionismora ailegatzen den plan zail eta zorrotz

bati azpiratu bait zaizkio. Eta Jesukristok daki zenbat ernegu eta pazientzia kosta den, plan hura azkeneraino eramatea. Oso zaila da euskaldunon artean ekipolantik, eginkizun desberdinetan eta elkarrengandik aparte bizi direnen ekipolantik batez ere. Hemen, ordea, ez da lan bikain bat lortu soil. Ezpada lan metodo bat probatu da eta haren zuzentasuna praksian egiaztatuta da. Lehenengo ekipol batega dena itzuli. Gero, oinarritzko material pila hori Dionisio Amundarainek, Paulo Agirrebaltzategik

eta Joxe Antonio Adurizek, batasuna emanez, landu eta orraztu. Ondorenean, euskalki bakoitzeko ohargileen eskutan utzi, bakoitzak hitzez-hitz begira zezan. Oharrok jaso eta, ahal zela, testua arabera berritu; bestela, oinarritutara edo hiztegitara eta aditz aurkibidera.

Beraz, lan hau, bikaina eta ederra, bukaerarik ez, baina hasiera da. Aspaldion behar genuen oinarria. JAKINEK bete duen hutsunea, hortakoz, ez da Kristau Ikasbide moderno baten faltarena bakarrik izan. Euskal teologia modernoaren hutsune erabatekoa, bete ez badu egin ere, agiri-agirian jarri du. Hutsune hori betetzen saiatu nahi lukeenek, lehenengo oinarria jarri dute ondorengo lanerako. Ez da beren errua, oinarri hori lehen-lehenengo oinarri izan behar zuenik ez bada.

Joxe Azurmendi

SOZIALISMOAREN ALDEKO KRISTAUAK

Politika aldetik, askatasunera goazela dirudi. Askatasun honek Politikazko Alderdi Partiduak berekin dakartza. Gerora, askatasunaren jabe egiten bagara behintzat, pentsaera anitz, elkarrekin borruka bizian, ezagutu ahal izango ditugu. Borrokarik gabeko demokraziarik, ezin daiteke ametsetan ere suma.

Politika borroka honetan Euskal Herria ez da azkenekoa izango. Gure arteko kristauak ere ez dute bide berdiñetik joko. Gizarte arazoan, kapitalismoari elduko diote oinarri bezela talde batzuek; bestek berriz, «SOZIALISMO» bat behar dela oihu egingo dute.

Eliza zer? Lehenago Eliz jokabidea eskubitarren aldekoa izan ohi zen. Gaur, ezkertiar anitz dakusagu kristauen artean. Gaurkoan, askok dio, kapitalismoaren pentsaera Ebanjelioaz haserre dagoela eta Sozialismoa, ekonomia eta gizarte arazo aldetik, gehiago urreratzen dela Ebanjelioaren kutsu eta esan-naiera. Gutienez, Elizak, aniztasun (pluralismo) eder batean jokatu bearko du.

Gaurko egunean, Amerika aldean eta Europan, Sozialismoaren aldeko Kristau MUGIMENDU bat sortu da. «Cristianos por el Socialismo», amerikarren artean deritza. «Chrétien pour le Socialisme» izendatzen dute frantsesek; «KRISTAUAK SOZIALISMOAREN ALDE» izenaz, bataia dezagun euskaraz. 1972. Hego Amerikan sortua duzu. Kristauak osatzen dute mugimendu au. Kristau sinismena, bete-betea bizi nahi dute, «SOZIALISMOAREN» alde erabat konpromisoak hartuz.

Ofizialki oraindik ez du beretzat hartu, Frantziako Elizak, «Chrétien pour le Socialisme» diogun Mugimendua hori. Laster onartuko duela dirudi. Hortara doaz Frantziako hainbat Mugimendu katoliko; bakarka berriz, asko dira Sozialismoaz lotuta dauden kristauak eta Eliz barruan, Sozialismoaren aldeko kristau guziek, elkarte bat eginik kristau sinismena agertu nahi luketenak.

Mugimendua hau ez da Eliz barruan sortzen den Alderdi Partidu politikoa ezkertiar bat. Ez eta Elizatik kanporako sortzen den Alderdi Politikoa berri bat. Bakoitzak aske eta libre izan behar du, Sozialismoaren alde jokatzeko duen partidu batean edo bestean, parte hartu ahal izateko.

Sozialismoaren aldeko kristauak elkartzen dira «Chrétien pour le Socialisme» horretan. Gizarte borrokan (lucha de clases) zapalduen alde eta politika, kultura eta gizarte bizitzan baztertuen alde jokatzeko konprometitutako kristauak dituzu Mugimendua barruan. Sozialismoaren alde el-

kartutako Kristau hauek, Ebanjelioaren mami eta kristau izatean arkitu behar dute argia eta indarra borrokarako.

«Sozialismoaren aldeko Kristau hauek» elkarturik, aitortu ahal izango dute, harik eta indarrak haundienaz, liberazio, askatasun, zuzentasun eta bake hitzak direla Ebanjelioko Jainko hitzak.

«Sozialismoaren aldeko Kristauak» Jesukristoganako sinismena atortzeko era berriak eta sinismen hori bizi ahal izateko laguntzak eskaintzen ditu. Mugimendua honetan konprometitutako kristauak, konserbadore antzera ezin agertu ahal izango dute beren Kristoganako sinismena. Elkarrekin Batzarretan, Gogarte-reflexioak egin behar dituzte; elkarrekin aztertu beren bizitza, Ebanjelioaren argira; Jainko hitzaren ospakizunean, Eukeristia egiterakoan, otoitzean elkartzerakoan, ongi ere ongi, ikusi eta aztertu behar dute zer esan nahi eta zer ikusia duen beren kristau bizitzak gizona askatu eta libre egiteko eraman behar duten borrokaekin.

«Sozialismoaren aldeko Kristauak» hogeigarren gizaldiko gizonari dagoen erara nahi dituzte kristau Jai,

kristau festak, Eliza eta Mezatako ospakizunak. Beren miseria eta itxaropenak adierazten dituzten jaiak opa dituzte: Festa hoietan, poza arkitu nahi dute, mundua eraberritzeko aurrera daramaten borroka jarraitzeko.

«Sozialismoaren aldeko Kristauak» Eliz barrurako «Sakatze taldea» (grupo de presión) izan nahi dute: Kapitalismoaren aldeko jokoa mozteko, lurreko Agintari eta Haundizkiekin gehiegizko harremanak apurtzeko; ditadura zaleengandik, batipat, alde egiteko.

«Sozialismoaren aldeko Kristauak» gizona, herria eta langilea askatzeko burroka ari diren alderdi guziekin bat egin nahi dute; horrela ongien adieraziko dute Ebanjelioak bere mamian duen legami iraultzaileaz.

Askatasun mailara, gure artean, iritsiko garenean, herriaren onerako Sozialismoa nahi izango du kristau askok. Lehenago hitz hutsak beldurra zemaion kristauari. Gaur besterik da. Kristauak badaki bereizten bere sinismena eta gizarte arazoa. Nik sinets diezaiake Kristori eta Ebanjelioari eta lurreko bizitzarako, erabateko Sozialismoa dela gauzarik onenetakoa gizonaren onerako. Kapitalismoa Ebanjelioaz haserreago arkitzen da Sozialismo baino. Sinismenarekin eta askatasunarekin izan daiteke Sozialismo bat; Kristau sinismendun Sozialista, sinismenik ez duen Sozialista batekin elkartu daiteke, bere sinismenari uko egin gabe, gizartearen onerako.

Euskal Herrian sor daitekeen giro baterako, interesgarri uste dut dela pentsakizun hau argitzea.

AROSTEGIK

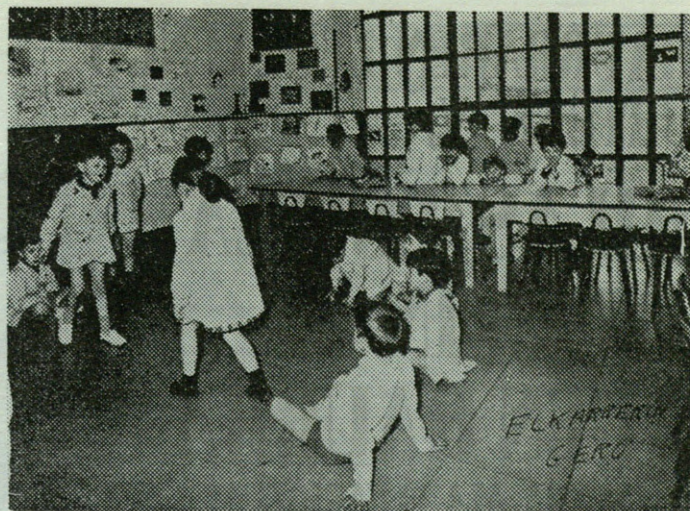
Arostegik aipatu gai hau sakonago aztertu nahi duenak, JAU-NAREN DEIA aldizkarian du, lan luze eta sakona.

1975garrengo abenduko alean du lan hau. 72 orrialdeko lana da. Pablo Agirrebaltzegik idatzia da. SAK-en sorrera, iritzi eta jokabideak, Euskal Herrian duen eragina eta abar aztertzen ditu P. Agirrebaltzegik.

Lan hori inork eskura nahi baldin badu, eska biezaie Lazkaoko beneditarrei.

IRAKASLEEN ESKABIDEAK

Lehenik estaduaren eskoletako maisuak hasi ziren. Beren egoera zela eta, halako eskabide berezi batzuk egin zituzten. Ondoren, eskola pribatutako konbenioa gainean delarik, hauek ere ekin diote beren eskabide zerrenda eskatzeari. Eta une honetan, ikastolak ere tartean aurkitu dira Gipuzkoan.

Nolako eskolak halako gizartea eta herria izango dugula pentsaerazten digu, eta beldurrik ere ematen du, gure etorkizuna hainbeste erdal maisuen eskuetan dagoela pentsatzeak. Izan ere, ikastolak aurrera doaz, indartuz doaz, baina bada, oraindik, indar haundiagorik duen erakunderik. Eskola nazional-etako maisuek asko dezakete. Guztiak euskaldungoaren aldekoak balira!

Dena den, eskola pribatuen eskabidea aurkeztu da, eta ikastolari gagozkionez, iazko arazo berdintsua sortu zaie: «Zer da interesgarria, eskola pribatuen arazo horretan sartzea ala aparte gelditzea?».

Irakasleak bere herriko lankideak maite ditu; bera ere herritar langile denez, herri arazoak samindu eta sumintzen du. Gainontzeko lankideen eskabideak ontzat eman nahi ditu, baina ikastolan lanean ari direnez, arazo berezi batzuren jabe dela ere ezin uka.

Arazo hau garbitzearen, eta ikasleek elkarturik indarrak izan dezaketen ustean, Donostian biltzen dira 27 ikastoletako irakasleak erabaki bat hartzeko asmoz.

Bileraren hasera-haseran, gauza bat ikusten da garbi: bestek aurkeztutako eskabideari baietza eman ala ez eztabaidatu baino lehen, problema sakonagorik aztertu behar dela. Ikastolak, irakasle eta guzti, badu bere nortasuna, eta nortasunaren arabera jokatu behar dute arazo honetan.

Bestalde, hitz berdinez, gauza desberdinak esan daitezkeela ere ohartzen dira ikastoletako irakasleak. Ikastola pribatuaz hitzegiterakoan egoera arras desberdina dela ezin uka. Erdal hizkuntzetan eta kulturaren, badira eskola estatalak eta pribatuak. Erdaltasunaren barruan beste jomuga batzuk bereizten ditu eskola pribatuak: erlijio hezketa eman nahia, ideologia arazoak, irabazpidearenak eta abar. Baina, euskal ikastetxe estatalik ez dugu, batez ere, euskal estaturik ez dugulako. Gure pribatu jokabidea ez da elite bate-na, estaduak bete nahi izan ez duen

herri jokabide jator baten ondorio garbia baizik. Gratuidadearen arazoa saskonkiago aztertu behar den arazoa da, beraz.

Ikastoletako irakasleen erakunde eta elkarte baten beharra ikusten da. Eta garrantzi handiko arazoa dela ikusten da irakasleen bileran. Halaz ere, eskola pribatuen arazo horretan, sindikato bertikalaren bilera horretan, postura bat hartu behar dela garbi dago: parte hartu ala ez hartu?

Behingoz, geure erakundeak indartzera jo behar dugula garbi ikusten da, gu langile garenez, baina baita ere ikastolen erakundeak indartuz jokatu behar dugula. Horregagik, eskola pribatuen reibindikazioekin batera, honako puntu hauek aurkeztea eta eskatzea erabakitzen da:

1.—Subentzio estatal osoa ikastola guztientzat.

a) Gaurregun bereziki bazterturik daudelako. Ikastolak ez du diru indarrak sortu, herri bezala iraun beharrrak eraginda baizik.

b) Sarritan, ikastolak politiko arazoak direla eta zapalduak aurkitzen dira, baztertuak.

c) Subentzioak eskuratzeko ipintzen dituzten hala-holako baldintzak, ikastolaren kaltetarako direla argi eta garbi ikusten da.

2.—Elebitasuna edo bilinguismoa eskatzen da. Baina ez teoriarik bakarrik, praktikan baizik. Eta nolabait eta non-baitetik hasi zehar eta, puntu konkretu hauek eskatzen dira:

a) Aurtengo kurso honetan, gutxienez 2 orduz euskeraren irakastea eskatzen da aste bakoitz. Baina, hurren kursurako, gutxienez 5 orduko euskal irakas saioak eman ditzatela, astero, eskola pribatu guztietan.

b) Euskal irakasleak, Euskaltzaindiaren tituluaren jabe izan daitezela eskatzen da, haxe baita tituluaren

balioa neur dezakeen euskal erakunde egokia.

3.—Bizitzaren gostuaren aldaketa gogoan harturik, konbenioaren ondorioak soldata mailan urtero aztertuak eta urtean urteko irakasleen eskabideak ontzat emanak izan daitezela eskatzen da.

4.—Azkenik, eskoletako irakasleek bai sindikato bertikalari bai bere menpeko erakundeei haxe adierazi nahi diete: ikastoletako irakasleek beste irakasleen eskabideak bete-betean onartzen dituzte, eta horren alde borrokatzeko prest daude. Baina beren eskabideren bat bazterturik gertatuko balitz, borrokatik aparte, alde egiteko prest daudela erakusten dute irakasleek.

Beste zenbait eskabideren artean, irakaskuntzan urte pare batetan diharduen irakaslearen nortasuna, nahiz eta titulu berezirik ez izan, ontzat eman eraztea ere adierazten da.

Hauk dira gaurko, ikastoletako irakasleek aurkezturik dituzten eskabideak.

Bilera honetan azaldu den beste puntua, irakasleen erakunde beharra alegia, beste batetarako utziko dugu.

MIKEL UGALDE

HAURRAREN LEHENENGO URTEAK (V)

JOLAS EGITEA ATSEGIN EZ DUEN HAURRA TXINTXOA ALA ELBARRITUA?

BAKARKA JOLAS EGITEA BESTERIK EZ ZAIO ATSEGIN

Kalean, kidekoekin, haur honek ez du ia behin ere jolasik egin. Apal ete txintxo bezala ager daiteke jende askoren aurrean. Beti hain txukun, hain zuzen dabilela ikusi eta, gurasoak ere pozik daitezke berarekin. Etxean ere gustora dagoela dirudi; amak atsegin du, benetan, haurraren joera hori.

GURASOEN ALDETIK IKUS DAITEZKEEN ALDE ONAK

Zenbat sesioatik, zenbat min eta zauritatik ihes egiten duen, honela, hurrak! Garbitasuna egiteko lan erdirik ez! Mila buruhauste alde batera. Bizilagunekin sesio biderik ez duzu. Haurra bera ere, lasai bizi dela dirudi. Bakar-bakarrrik entretenitzen baita ederki asko! Hori zoriona honelako meska-mutikoen amentzat!

EKSPERIMENTU BATZUEN ARGIA

HARLOW jaunak tximu kumeekin ikusi zuenez, amaren gozorik gabe hazitako umeek jolas egiteko gogorik ez zuten; jolasean hasi eta gero ere, nola egin ezin zuten asma.

Erruki etxetan hazi izan diren umezurtzek ere ez dute jolas egiteko hain besteko gogorik.

ZERGATIK OTE DA HAU HORRELA?

Kanpoko munduaren aurrean, haur hauek duten

ikara frustrazio txikiak ere beroiei ematen dien mina, motrizitate aldetik dakarten lotura, kideko batek kontra egiterakoan, sortzen zaien zirrara, dena dago hemen elkarri elkartuta honelako umei etxera, bakardadera eraginaz.

JOLASAK SOR DITZAKEEN ALDE ONAK

—Haurraren hezur eta giharreak hazi eta sendotzen laguntzen du.

—Gorputz osoa zaildu eta indartzen.

—Barne estuasun eta

Jolasean beti, baina bakarrik

tentsio askori jario bat irekitzen.

—Lan luzeak gutxitzen duen adimen indarra berritzen.

—Lagunartean ohituaz hezten.

—Bere baitan behar duen konfiantza hartzen.

—Gizartean bizi izateko beharrezkoa den gizalegea ikasten.

Jolasik egin nahi ez izatea, bada, barruko hutsunetik dator eta hutsune hau haundiagotu egiten du umeak berak.

HAURRARI BERARI SORTZEN EZ BAZAIO, ZER EGIN?

Zenbat eta gutxiago sortu berari, zenbat eta ihesiago ibili lagunarteko jolasetatik, orduan da beharrezkoagoa da hortara bultzatzea egitea haur honi.

BAINA, NOLAKO BULTZADA?

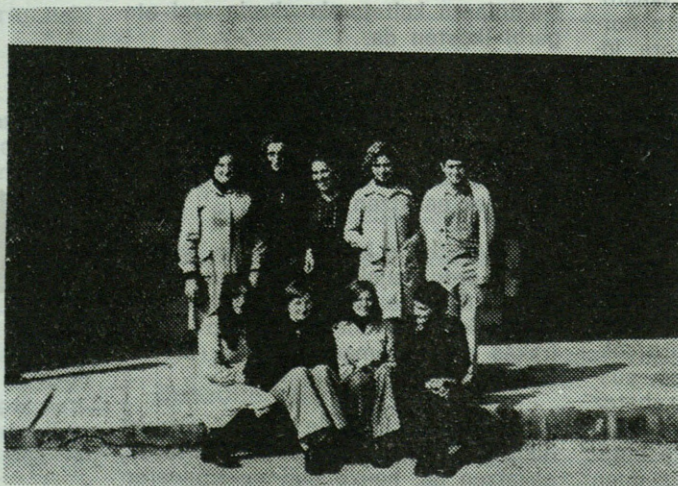
Bultzatzea egiterakoan ere neurri batzuk hartzea komeni da. Berez ikaratia duena, arrisku haundiegian bapatean sartuz gero, lehen gero, lehen zuen baino bildur haundiagoaz irten daiteke.

Loturik dagoena ezin da une batean zeharo aska. Edozein frustraziok haibeste larritzen duena, ezin derriorrean buruz behera sar jolas mundu hortan.

Orduan, jolaserako berez joera gutxi duela ikusiz gero haur batek, pikanaka eta pittinka, baina beti alde hortara bultzatu beharko litzaioke.

NORMALKI HAURRA, BAKARKA JOLASEAN LEHEN, ELKARREKIN JOLASEAN GERO, BAINA BETI JOLASEAN.

HARITZ

EUSKAL KAZETARITZAREN INGURUAN

Euskal Kazetaritzaren problematika pil-pil dugu une honetan. Mugimendu garrantzitsuren baten ataritan omen gaude. Euskal Kazetaritzaren urtean...

Jendea galdezka ari da. Zer erantzun zehatz askorik ez, ordea. Badakigu jakin egintza eginez egiten dela. Badakigu, bai, periodismoaz hitzegitea ez dela batere periodistikoa. Kazetariak behar dutela edozein motatako protagonismo hanka egin. Baina hastapen hauek ez diote, ordea, honetaz planteaturik dagoen hauziari erantzunik eskaintzen.

EUSKAL KAZETARITZAREN URTEA OTE?

Euskal kazetaritzaren urtea aurten omen. Daitekeena, hala ere... gogora ditzagun azken bizpahiru urteak.

1973ko maiatzean ZABAL aldizkaria agertzen da ipar aldean; agian, lehen euskal kazeta laikoa. Eta azaroan, berriaz, Gerediaga Elkarteak «Kirikiño» kazetari saria sortarazten du.

1974 urtean kazetari hitza modatan jartzen da. «Kazetari zentzua», «kaze-

tari sena» eta honelakoak gero eta sarriago entzuten eta irakurtzen ahal dira. Kazetaritza kontutan hartzen da Azkoiti eta Donibane Lohitzuneko unibertsitari ihardunetan. Jose Luis Lizundiak kazetaritzari buruzko ikastaro batzuk prestatzea proposatzen du (ez da ezer egin). Xabier Kintanak eta Xabier Mendigurenek hainbat eta hainbat hitzaldi ematen dute euskal kazetaritzaz, eta abenduan lehen mahai ingurua moldatzen da Bergaran.

1974 urte honetan, AGUR eta ANAITASUNA aldizkariak zenbait sail berri

burutzen dute. ANAITASUNAK «Hementxe Denok» informazio sail peto-petosa agertarazten du. Era berean, Z. ARGIA honetan, ezein guti ohartzen den fenomeno adiarazkor bat gertatzen da: iraganezko flesioak (eratu zen) etorkizun gisakoak (eratu du) bihurtzen dira neurri handi batetan. Aditz joko aldaketa bat baino ez gramatikaz, baina hamabost eguneko aurrerakuntza euskal albistaritza.

1975 urtearen haseran HITZ aldizkaria sortzen da, nolabait lehen euskal aldizkari grafikoa. Urte honetan GOIZ ARGIA itxuraz aldatzen da eta AGUR akatzen. Hondarribiako udaletxeak kazetari sari bat eratzen du. Eibarren euskal sozial komunikabideei buruzko lehen jendaurreko elkarrizketa saila eratzen da, eta euskarazko programa bat RTVE delakoan moldatzen hasten. Programa honen garrantzia ez datza telebista horretara jartzean soil-soilik, euskal komunikabideetan ari diren irratiz gizon batzuek esperientzia berri horretaz ekitean baizik.

Aurtengoari dagokionez, berriz, eta besterik ikusten ez dugun artean, ANAITASUNA eta Z. ARGIA eraz eta moldez eraberriturik azaldu dira. Euskal komunikabideei buruzko hitzaldi sailak Iruliñean eta Deustuan moldatu, eta Donostiako Udaletxeak beste kazetari sari bat «Bilintx» zenaren omenean eratu du. Zenbait aldizkari berri sortzeko den susmoa ere bada, baita egunkari bat ere, baina gero-geroak, oraingoz.

EUSKAL KAZETARITZAREN AJEA

Zenbait bakarkako idazleren lanez aparte, kazetaritza talde lan eta programa baten helburu bezala nahiko berria da gure artean, hego aldean eta gerra osteko kazetaritzari bagagozkio behintzat.

Ikus ditzagun orain dela hamar urte (edota gutiago) euskal aldizkarietan

part ehartzen zuten idazleen zerrenda, eta begira orain zenbat jarraitzen den idazten. Ezein gutik. Honek zer pentsa eman behar liguke, bost urte barru erabat jende berria ikustea nahi ez baldin badugu behintzat.

Galbahe bat izan dela begibistan da. Galbahe biologiko, ideologiko eta, behar bada... logiko ere. Baina baita kazeta moldeetara egokitu beharra ere. Isileko erasoaldi baketsu bat gertatu da. Alde batetik artikugileak (hizkuntzalari, nobelagile, olerkari etab) eta bestetik albistariak (berri emaleak, kronikari eta erreportaegileak). Batere odolirik ixuri gabe, ia ohartzeka, albistariak atera dira burruka horretatik garaile. Garaile bai, baina zer medioz jarraitu?

Hamar ordutan beste edozein ofiziotan lan egin ondoren idazle bat izan daiteke poeta, hizkuntzalari, antzerkigile, saiolar edo dena delakoa. Zaila da, baina izan daiteke. Ez da, ordea, luzaro albistari, berri-emale edota erreportaegile izango. Ez da posible era horretan kazetari izatea. Afalostea inspirazio ordua izan daiteke edozein literatur mota klasiko idazteko, baina ez da, ordea, ordu hoitan kazetariak bildu ahal izango duenik ezer pasatzen. Bizimoduaren dinamika egun argiko lan orduetan gertatzen da.

Profesionalizazioa nahita nahiezkoa da kazetaritzan baldin egiazko kazetaritza egingo bada. Aje honetatik atera ezinik gabilta.

PROFESIONALIZAZIOA

Zer gertatuko litzateke ikastoletan (zer gertatua izan zitekeen idanik) baldin irakasleak profesionalak ez balira? Irakaskintza irakasleen ogibidea ez balitz, alferrik metodologiarik onena, alferrik bokaziorik bihozkorrena, hogeita bost urtetik gorako irakasle guti izango genuke benetan. Eta genituzkeenak erlijioso edota burgeskume izango lirateke, besterik ez litzateke praktikan posible.

Kazetaritzan beste horrenbeste gertatzen da. Egiazko kazetaritza egingo bada, nitiziarren lekuko izatekotan, nork bere uztia (eta ez inori kopiatu) jasotzekotan, kalera atera beharra dago, egun argiz atera ere. Ez da aski luma azkarra izatea, ez alfabetatze ikastaroa amaitzea, ez euskal klasikoak buruz ezagutzea eta ezta Euskaltzaindiaren titulua ateratzea ere. Hizkuntzarekiko gaitasunaz gainera (oinarrizko, bestalde, edozein hizkuntzatan) dinamika bat bizi eta frogatu egin behar da, eta dedikazio honek diru ordain bat eskatzen du, profesionaltasun bat alegia. Gainerakoak sasi-konponketak dira, avestruaren jarrera, luzarorako ez den jokoa.

GOIZ ARGIA, ANAITASUNA, Z. ARGIA... eraberriturik ditugu, nork bere asmo, maila eta ahalmenez. Hirurotatik (astekariak batipat) batek lehen kazetari liberatua kalera botatzen duen egunean, orduan bai izango dela, orduan, **Euskal Kazetaritzaren Urtea**.

JARRERA DESBERDINAK

Euskal kazetaritza profesionatu beharra ez du behar bada inork ukatzen. Noiz eta nola egin beste kontu bat da. Hainbat jarrera bada arazo honi buruz.

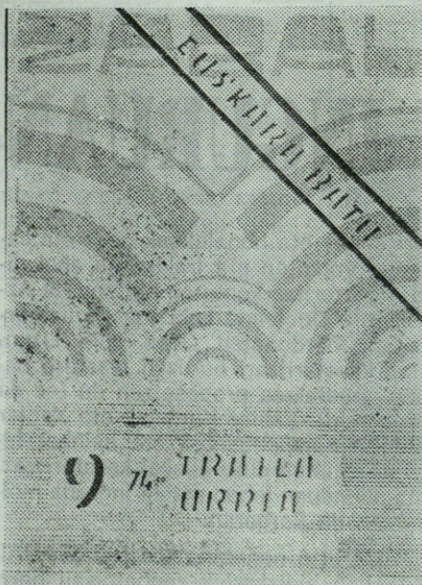
Zenbaitek deskonfiantza osoz ikusten du mugimendu hau. Hauentzat, apurka-apurka, batere bortxarik gabe, hainbat urteren buruan lortuko den gauza da. Ikastolek (gaur egun Gipuzko-

an bakarrik 18.000 ikasle ari dira) irakurleko ugari bat eskainiko digute urte guti barru, eta irakurleak gehitu-ala aldizkarien autofinantziazioa ere hein berean konponduko da. Hauen ustez, euskal kazetaritzaren problematika irakurleen eskasian dago batez ere.

Alderantziz bada euskal kazetaritza dagoen dagoenean ez duela ezertarako balio esaten duenik. Hauen ustetan, ez dago ezer baliagarri. Dena goitik behera aldatu beharra dago. Egituraz erabat aldatu. Hauentzat, zirkulua (irakurleak ugaltzea-aldizkariak hobetzea) aldizkari onak egitetik hasten da. Hau da, produkto on bat eskaini irakurlegoa ugaltzeko eta ez aldrebes. Hauen iritziz, kazetak entrepresa mailan moldatu behar dira, tituludun kazetari profesionalak kontratatuta, eta goitik behera erabateko montaiia bat egin. Honako hau, gaur eguneko euskal aldizkarietatik at dagoen zenbaiten iritzia dateke.

Bi jarrera hoiaren artean bada beste bat, agian zuhurragoa, egiazko euskal kazetaritza batera iritsi nahi lukeena, baina orain ditugun aldizkarietaz baliatuz. Kazetariak —eta tituludunak baldin badira hainbat hobe— behar beharrezko dira, eta hoiak apurka-apurka toki egin behar zaie dagoeneko martxan dauden erredakzioetan, eta hoiaren soldatak ordaintzeko autofinantziazio-bideak epeka lortzen ihardun. Hirugarren

hau da ANAITASUNA (Paulo Agirrebalztategi) eta Z. ARGIA aldizkarietan inean ari den jendearen bata besteko irrtzi nagusia.

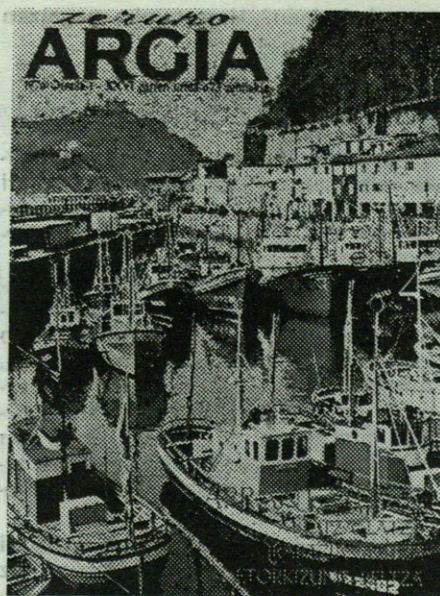
Nolabait —eta hau neuk diot— ikastolekin gertatu den bezalaxe. Ikastolak ez dira eskolaurreko hauzo eskolak izatetik ikastetxe legalizatuak izatera bapatean iragan. Irakasleak ere ez dira hasera-haseratik lizentziatuak eta ondo ordainduak izan. Gurasoei ez die, jakina, inork meriturik kenduko, baina irakasleen bokazio handiak eta esijentzia txikiak egin dute posible, neurri handi batetan, ikastolen hazkundea. Era berean, euskal kazetari amateurrei hutsaren truke lan egitea tokatu zaie, eta orain agertzen ari zaizkigun tituludunei, berriz, zuhur eta eskabide gutiz jokatzeko histori-unea. Heroeak izan behar ote diren (hainbat irakasle izan da) ez dut nik esango; baina halako goi pedestal batez euskal kazetaritza (euskarazkoa bederen) salbatzera datorrenak laster hartuko du matraileko bat edo beste.

IDAZLE ETA KAZETARI

Lehen pausuak ematen hasi beharra dugu, lehen bait lehen hasi gainera. Goraxeago ANAITASUNA eta Z. ARGIA aipatu ditudanez, bion arteko desberdintasun eta berezitasunak azaldu beharra dago; berezitasun hoiek bataren eta bestearen kazetaritza moldea mugatzen dute-ta. Ondorioz, Z. ARGIAre-kiko proposamen batzuk agertaraziko ditut. ANAITASUNAz ez naiz ni ezer proposatzera ausartuko. Are gutiago GOIZ ARGi delakoaz, ez bait dago hau nik esango dudanaren zain. Aititiki!

Hariari jarraituz, ANAITASUNA hamabosterokoa da eta Z. ARGIA, aldiz, astekaria. Biok behar dute nork bere horretan saiatu, bata bestearen osagarri eta, nolabait, programazio bateratu bat (elkarren berri jakin gutienik) posible balitz hainbat hobe.

Dena den, baten idazlegoak kritikari, artikulugile eta azterlari mailan behar luke gehienbat kokatua egon. Eta beste honenak, aldiz, albiste eta kronika arlotan batipat. Beraz, moduren batez definituz, bata idazle mailan mugitzen da eta bestea (behar luke) kazetari mailan. Hau honela, benetan uste dut hamabosterokoari ez dakiokela asteka-

riari bezain larri idazleak profesional-tzearen premia.

Goraxeago zerbait aurreratu bezala, idazle amateur bat izatea daitekeen gauza da. Kazetari amateur izatea ez da, ostera, praktikan posible. Intelektuak izateak ez du behar bada dirurik emango, baina ezta, agian, gastu askorik erakarriko ere. Kazetaritza —«hobby» bezala baino ez bada ere— praktikatzeak, berriz, gastu dextenteak suposatzen ditu, zein joan-etorriak (gasolina, autopista, autoaren amortizazioa), nahiz lan orduak (notiziak ez dira iluntzetik aurrera bilatzen) hala medioak (izkribu-makina, magnetoonoa, fotografia, lenteak, roiloak, errebelatzea, telefono erreziiboak) nola beste hainbat eta hainbat, saioaren baten berri emateko ordaindu behar izaten den (oraindik!) sarreratik, eskatzen diguten aipamena egiteko erosi behar izaten den (oraindik ere!) liburura arte. Horrez gainera, kontu izan, idazle guti dela aldizkarietan urteko ehun folio idazten duenik, kazetari batek hirurehun edo laurehun folio idazteko ahalegin handirik egin behar ez duen artean.

Beraz, garbi gera bedi, gaur egun behintzat, aldizkarietan idazten duten idazle eta kazetarien problema ez dela berdina, eta bakoitzak behar duela bere tratamendu berezia.

IRAKURLEARI PROPOSAMENA

Orain arte, euskal aldizkariak barrura begira iraun dute. Halako produkto minimo bat eskaini, gastuak ordaintzeko haina harpidedun haina lortu, eta ezer guti gehiago. Larresorok esana duenez, euskal kazetaritzan zein liburugintzan papera ordaindu egiten da, bai inprimategiko lana eta baita zabal-kundea ere, baina idazleak erabat marjinaturik geratu izan dira ordain kontuak aipatzean.

Jokabide ezezkor hau behin betiko eten egin behar da. Eta eteteko onena ekitea da, apal eta soseguz, baina ekin. Zenbait numero egingo badugu, ikus dezagun, esate baterako, ANAITASUNA hamabosteroko sozialistak 26 orrialde dituela, urtean 24 ale ateratzen direla eta urteko harpidetza 500,— pta. dela. Z. ARGIAk, berriz, 32 orrialde ditu, 50 ale urtean eta 600,— pta. urteko. Beraz, ANAITASUNAKo harpidedunek 20,83 pta. ordaintzen dute aleko eta 0,86 orrialde bakoitzeko. Z. ARGIAko harpidedunek, aldiz, 12,— pta. aleko eta 0,37 orrialdeko.

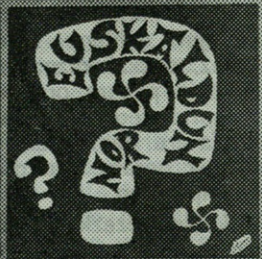
Demagun Z. ARGIAko harpidetza 1.000,— pta. urteko jartzen dugula. Orduan, 20,— pta. aleko izango litzateke, eta 0,62 orrialdeko. Honela egingo balitz, Z. ARGIAk 8,— pta. aleko gehiago jasoko luke astero, eta Z. ARGIAko zortzi mila harpidedunok bat etorriko bagina, 64.000,— pta. gehiago izango lirateke aste bakoitzeko. Eta, baldin 64.000,— pta. hauk 32 orrialdetan banatuko bagenitu, 2.000,— pta. orrialdeko aterako litzateke. Hau da, orrialde beteko lana idatziko lukeen idazleak 2.000,— pta. kobratzeko aukera izango luke aste bakoitzeko.

Honekin ez dut esan nahi asko edo guti denik, ezta derrigorrez honela izan behar duenik ere. Ale bakoitza 8,— pta. jaso beharrean 4,— pta. jasoko balitz, ba orrialdea mila pezeta izango litzateke etab. etab. Nik esan nahi dudana zera da: 1.—Z. ARGIA oso merke da. 2.—Nahiz eta orrialdeko berrogei duro ordaindu ere, nolabait ezer ez ordaintzetik zerbait ordaintzerainoko amildegi hori gainditu beharra dagoela. 3.—Irakurleak problema honetaz mentalizatu behar duela, azken batean hitza berea baita.

HERRIA

GOIZ-ARGI

EUSKALDUN?

ten ahal duen? Horretarako **pagatzen** dugulako.

ALDIZKARI BERRIAK

Amaitzeko, hitz bi eta alde aurretiko informazio pittin bat hor zehar ari diren zurrumurruez: euskarazko egunkari bat eta zenbait aldizkari berri sortzeko omen.

Hileak dira gero euskarazko egunkari bat ateratzekotan dela entzuten dihardugula. Badirudi GOIZ ARGÍ giroko jendearen inguruan sortarazteko dela. Antolatzaileek etsi ote zuten ere zabaldu da geroztik. Hala ere, dugun azken informazioaren arauera, joan zen astean ere herrietako berri-emaleak bilatzen ari ziren; beraz, asmoa, dirudie-nez, aurrera doa.

Oraingoz benetako taxuzko egunkari bat ez da posible Euskal Herrian. Ez dagoke ez kapital, ez kazetari, ez irakurlego, ez estatu eta ezta batasunik ere. Oraindik orain AGUR astekaria isildu delarik egunkari batek nola iraun dezakeen sinestea zaila da, gero. Lujo handiegia litzateke eta arriskugarria gainera, berehala poto egiteko arriskua, Euskal Herri guztiak egundainoko erridikulua eginez.

Aldizkari berriei bagagozkie, ordea, sei bat edo prestatu asmoz omen. Bi Nafarroan, bata nafar-nafarra (nafarrita) eta bestea, aldiz, Euskal Herriari begira. Biak erdaraz, guztiz edota gehienbat.

Beste bi Z. ARGIA honen lineatik nahiko hurbil, abertzale giro batetan edo. Eta beste bi, gutienez, Gipuzkoa eta Bizkaiko zenbait kazetariren inguruan.

Izenak, kapitalak (ez nola-nahikoak), asmoak eta beste hor dabilta ahaz-aho, bolo-bolo. Euskal presak ez du orain arte hoi en asmoen berri ofizialki edota pertsonalki jakin. Edozein modutan, antza denez, egitekotan erabateko kazeta enpresa eta profesional mailan egingo lirateke, euskaraz eta gaztelaniaz, Madriletik datozkigun hainbat konpetentzian.

Noski, alde aurretik iritziarik ematerik ez dago, eta oraindik esamesa baino ez denaz hitzegiteak ez dakit zenbateraino merezi duen. Dena den, badirudi aldizkari hoiek «euskal aldizkari-tzat» azalduko dutela, burua, euskal kazetaritza hori —euskaraz behintzat— egingo duten kazetariak inondik inora ikusten ez baditugu ere, eta ez dago, egia esan, zoritxarrez, non ikus aukera handirik.

Hala ere, agertuko balira, orain arteko euskara hutsezko aldizkariak nahiko deuseztaturik eta aholdurik gertuko lirateke. Politika eta ideologia mailan, aldizkari hoik onuragarri izan daitezke, gaur egun datorkigun prensa mota horretara horren atxikia den jendea erakartzeko, baina, era berean, bertako euskarazko presak ez luke, agian, konpetentzia hori aguantatuko. Betiko leloa, zein jokabide hauta, zer dan zer baino lehenago etab. etab.

Nere adetik hamazortzi pertsonen artean nolabaiteko inkesta informal bat egin dut, solasaldi arrunt baten barruan aldizkari berri hau planteatuz. Sei pertsona orain dugun euskal presaren irakurle dira. Beste sei, harpidedunak izanik irakurtzen ez dutenak. Eta gainerako seiak, euskaldunak izanik, inongo euskal aldizkarietako harpidedunak ez direnak.

Talde bakoitzaren barruan erantzun-ak berdinak izan dira. Lehendabiziko taldean, ohizko euskal irakurleen artean, batz besteko erantzuna zera izan da: «Ez gaituk aje (erdararena alegia) horretatik ateratzen».

Harpidedun diren arren, ohizko irakurle ez direnei, ordea, egundainoko notizia iruditu zaie: «Egia esan, behar zen horrelakorik. Zuek (?) ez zarete iristen...» orain ez irakurtzeagatik nork bere burua justifikatuko balu bezala. Hirugarren taldeko birenztat gauza ona litzateke, gainerako laurek, aldiz, ez arre eta ez ixo, orain irakurtzen dituzten aldizkariak aski bailiren.

ARRAZOI SOZIO-POLITIKOAK

Euskara-erdara bikote artean, ekilibrioa non kokatua behar genukeen hainbat alorretan eztabaidatu izan dugu. Aldizkari berri hauek euskal kazetaritzaren eskasia salatzeraz datoz, problematika batzuek jabetzen dira, baina euskal kazetaritzaren hauzia erdaraz konponduko denik ez dut uste. Nola konponduko denik esatea ere ez da erraza. Behar bada Xabier Kintanarekin bat nator, euskal kazetaritzaren hauzia arrazoi sozio-politikoetan oinarriturik dagoela esaten duenean. Noski, estatu baten jabe (edota gutienez gure alde) ez izateak guztiz baldintzapeturik gauduka.

Baina tartean?

Luis A. Aranberri

HITZ

greba oldea
iholdin toberak
palestina
hilortzea
etxebarria

ORDAINTZEAREN ABANTAILAK

Ez gara orain profesionaltasunaren abantailak deskubritarazten hasiko. Hala ere, erabateko profesionalizaziora iritsi gabe ere, ordaintzeak erakarriko litzukeen abantaila batzuk gogoraziko ditut:

- 1.—Jendeak gehiago idatziko luke.
- 2.—Gehiago idazteaz batera, erre-dakzioan material ugariago bilduko litzateke, aukera hobe bat egin ahal izateko posibilitateak eskainiz.
- 3.—Ondorioz, aldizkariaren beraren kalitatea hobetuko litzateke.
- 4.—Lana ordainduz gero, zuzendaritzak ez luke lotsarik izango edonori lan konkretu bat enkargatzerakoan.
- 5.—Zeren kazetaritza ez da, azken batez, zenbait divoren artikulua bilduma bat, pioi eta morroi isilen lan etengabea baizik. Ordaindu ahal izateak laneko talde purrukatu bat lortaraziko luke.
- 6.—Esan beharrik ere ez, espontaneismo, pertsonalismo eta gainerakoek ez luketela ordainik izango. Euskal aldizkarietan, funtsean irakurleen gutunak baino ez direnak, artikulua bezala argitara eman izan dira sarriegi.
- 7.—Hainbat ekintza, ekonomi-instituzio eta libururen propaganda, eragileek berek ordainduko lukete, eta ez harpidedunek. Eta ordaintzeaz batera, euskal prensa orain baino kontu gehiagotan hartua izango litzateke.
- 8.—Noski, azken finean, idazleak ezezik irakurleak ere irabazten aterako lirateke, eta, ezin bestez, euskal komunikabideak eta orobat euskal kultur-gintza osoak.

Guzti hau, asko botata ere, hilero 80,— pta. ordainduz. Nork ez du beste horrenbeste edo gehiago erdal presatan gastatzen? Zergatik erosten den? Zerbait esaten duelako. Zergatik esa-

HERRI MAILAKO PRENTSAZ BI LELOKERIA

Prentsa esaterakoan, behar bada, urrutiko gauza bezala hartuko du oraindik norbaitek. Herriak jendeak urruti eta amets urdin bezala ikusten du. Kazetariaren irudi xelebre bat dago.

Irudi xelebre honen arrazoia aztertzeko orduan, kazeten taxuketari begiratu beharko genioke. Baita idazle goaren izateari ere.

Ezin dugu ahantz, kazetarien informazioa sorketa lan baten ondorio dela. Maila desberdinetan eta era ugarritan sortzen da. Pertsona bakoitzak bere adinari dagokionez sortzen du. Aldizkari bakoitzak sortzeko era bat du. Egunkaria izan edo hamabostekaria izan ez da berdina.

Euskal aldizkariak, berriz, ideologia desberdinei erantzuten diete. Baina funtsean badute antzik aski: tesi aldizkariak izan dira, sermoi aldizkariak.

Aldizkari hoiek idazleek egin dituzte, noski, dudarik gabe. Idazle hoiek izan dira kazetari. (Kazetaritzarik) ez dela egin esaten duenik baldin bada ere, hor dira euskal aldizkariak. Hori ez da ukatzerik).

Gura nukkeen arazo haundi bat aipatzerik izan dute, oster, idazleek: idazle gazteen heriotzea, alegia. Hamalau urterekin idazten hasi eta inoren babesik gabe idazle bilakatu den inor gutxi izango da, noski.

Idazle gazteen heriotzea, tesi-aldizkariaren gain botatzen dut. Tesi batzuen alde idatzi behar izan dute gazte hauek eta hemezortzi urterekin gaitza da hori, teoria aldetik urri antzean aurkitzen bait da.

Gaztea, gainera, mugatua eta baldintzatua dago. Intelektualki oso jantzia eta hezia ez dena planteaketa klasikoak eta atzerakoiak egiten hasten da, inork ez diezaion eztabaida.

Badirudi azken aldi honetan egoera aldatzen ari dela, albiste sinpleagoak argitaratzen bait dira. Halere hor da idazleen arazoa.

Sortzeko dugun ohitura ezaz ere izan daiteke idazle gazteen antzualdia. Bakoitzari iniziatiba kentzea, pertsona alienatzea eta sorketa ahalmenak gutxitzea eta murriztea da gerra ondoko hizkuntzaren ezaugarrietarik bat.

Idazleek baldintzatzen dute aldizkaria. Eta idazleek gauza trinkoegietara eta sakonegietara jo dute behar bada. Tesi aldizkarietatik albiste aldizkarietara aldatu beharko genituzke, idazle jakintsuetatik kazetari idazleetara pasaz.

Aldizkariaren eta idazleen joera ikusi ondoan, urratsak emateko egokieran gara. Aldizkari herrikoi, zabal eta erraz batzuen beharra da, lehendabizi. Jendeak, batez ere gazteriak, idazteko ohitura hartu behar du.

Kasu honetan, idazteak zera esan nahi du: norberaren iniziatiba lantzea, bakoitzak bere erabakiak sakontzea, autokritikara ohitzea eta egunero sortzen diren egiazko arazoak interesatuen aurrean ondorio guztiekin zabaltea.

Bi prentsa mota ikusten ditut honetarako: herri mailako aldizkariak bata; bestea, berriz, jendea biltzen edo ibiltzen den lekueta nipini daitezkeen muralak. Azarorik oinarritzkoenak edonork uler ditzakeen eran argi eta garbi azalduz.

Nola egin? Kultur talde oro hortara lerratuz, bakoitza bere egiturari dagokion eran, antolatze lana kultur burukalariaren eta hezitzaileen esku utziz.

Askorentzat lelokeria, beste zenbaitentzat arinkeria izango da hemen diodana. Norbaitek kultur iraultzaren sustraia ikus dezake. Dena den, herri mailan da lana eta langileen eskuetan.

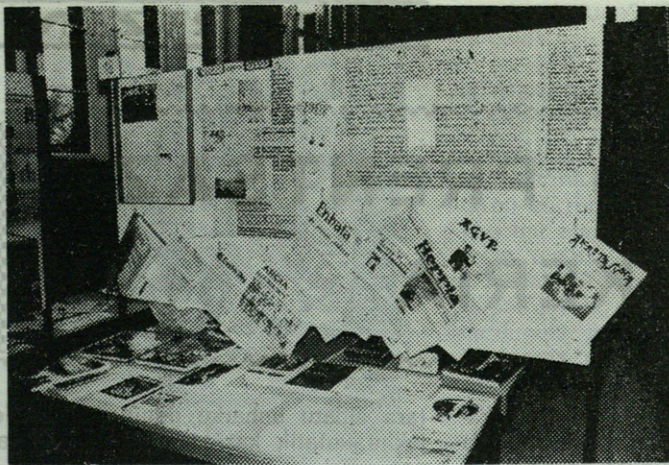
ZORO-ZIRI

«Eta beste guzian gain eta edozer baino gehiago, entzule eta irakurleen lana dugu beharrezko. Sortzaileen esanak hauek bihotzetan maitekiro gorde eta ernatzeko lurrik ematen ez badiete, haien mintzoa, tupiki ozen eta txilin burrunbaria bezala, iraupen laburrekoa izango da» (Mixelenak Z. Argian, 623garrenean).

«Lehenengo literatura arina, erraza eta edozeinentzakoa behar dugu, hori nik esatea ondo ez bada ere»... «Literatura garaiazen izenean, entretengarria itotzen ari gara». (Joxe Azurmendik 632 eta 624garrengoetan).

«Ikaragarritzko indarra hartu du saioak. Beste guztia ia irentsi ere egin du. Artikulu txikietan ere saiakera tankera erabiltzen dugu. Denok dugu zerbait esateko. Oso gauza trinkoak, trinkoegiak, egiten ditugu... Aldizkarietan, lehen bait lehen gauditu egin behar dela uste dut giro hori. Oraindik ez dugu kazetaritza arin, erraz eta airoso bat». (Joxe Azurmendi 659garrenean).

EUSKAL KANTARIEN ZIRIKADA

* DEUSTUAN IZANIKO

«1976 euskal komunikabideen» urtea deituraz azterketa bat egin berria da Deustuko Unibertsitatean. Bertan partaide izan direnak eguneroko lan konkretoan, lanean, dihardutenak izan dira. Teorikoki zerbait esateko duenak, bere iritzia edo bere hitza bizitzako lanaz sendo dezala nahi izan dute antolatzaileek.

Aste zabala izan zedila pentsatu zuten antolatzaileek. Iritzi guztiak jaso behar ziren komunikabideak beren osotasunean aztertzeko. Lantalde desberdinen pentsaera jakin behar zen.

Gaurregun euskal komunikabideetan ari diren guztiei hotsegin zaie. Etoorri ez direnak gura izan ez dutelako geratu dira etorri gabe.

TORREALDAI

Lehen hizlaria Torrealdai izan zen. «Informazioa lurralde ttikietan» zuen gaia. Kazetaritzaren zutabeak jartzea zen hitzaldi honen helburua. Aurrera egiteko oinarri batzu argitu nahi ziren.

Jende mordoska bildu zen, nahiz eta ordu berean Amnistiaz eztabaida bat izan Deustuan bertan. Torrealdainen hitzaldian izan zirenak beste debatean izan zirenak baino lan gehiago eginik zuten, beharbada, hain gogor eskatu den amnistiaren alde.

Honela labor ditzakegu hitzaldian esanak: Informazioa sortu eta manipulatu ondoren, azkenik jendeari iristen zaio. Albistearen prozesuan korresponsala dateke parterik haundiena duena. Baina albistea merkantzi huts bihurtu denez, saltzeko artikulua bezala jarriko dute agentzi haundi-maundiak.

Heri ttikiak ez dira inoiz kontutan hartzen. Herri ttikien nortasuna eta arazoak Estatu haundiaren itzalak jaten ditu.

Halere, agentzia monopolisten aurkako saio bat baino gehiago egin da munduan. Adibidez, Frantziako Liberation agentziak, underground kazetak, eskualdetan sortu ahal izan diren aldizkariak, txinatarren dzatibaoak...

Elkarriketan iritzi batzu atera ziren. Euskal Herrian kazetaritza kritiko bat lortzeko

- balore dominatzaileak kontrastatuko dituen prentsa sortu.
- underground kazeta nolabait sortzen hasi.
- kazetaritza eskola sortu hemengo aldean.
- hizkuntzabidun kazetaritza sortu eta landu.

BELOKI-MENDIZABAL

Beloki eta Mendizabal izan ziren hurrengo eguneko hizlariak.

Lehenengoak komunikabideen euskaltasuna zertan datzan agertu zuen.

Beren ustez, euskarak edozein gai erabiltzeko balio du. Ez da euskaraz azter ezin daitekeen gairik.

Komunikabideak kondairan aztertu behar dira; mementu honetan ez luke mereziko euskara hutsezko kazetarik sortzerik. Euskaraz soilki ateratzen diren aldizkariak dituzten tirada urriak —luzeenak 8.000 aleena du—, lekuko.

Espainiako Estatuan gehien irakurtzen den lurraldea Euskal Herria da. Hemen burutzen den erdal kazetarik ez dugunez, Madrilen osatutakoak sartzen dira. Euskal merkatarua biziki interesgarria da hoientzat, baina arrazoi ekonomikoengatik, noski.

Irratiez esan behar da, Espainiako irrati guztiak kaltetan loturik direla. Euskal alorrean zerbait egiteko aukerarik haundiena COPE deitu sailean da. Euskal Herri osoan entzungo den irrati sortzea da eman behar den lehen urratsa.

Kazeta berriak sortzerakoan, industri planteaketa bat egin beharko litzateke. Akatsik haundiena, profesionaltasunik eta azpiegiturarik ezean gertatuko litzateke. Lege eta ekonomia arazoak erraz gainditzekoak lirateke.

JOSE MARI IRIONDO

Bertsolaritzaz eta kazetagintzaz hitzegun zuen. Hona zenbait iritzi:

—Bertsolaria inoiz ez da izan karreradun gizona, herri xehearen mailan ibili izan da. Halere egiteko haundiak bete izan dituzte behin baino gehiagotan. Politikazko mitinak eta abar egin izan dituzte.

—Lanik sakonena bertso-paperetan egiten da. Gertararik nabarmenenak jartzen ziren, lehen, bertso paperetan.

—Nekazari girotik industri girora aldatu behar du bertsolaritzak, gaurregun.

—Bertsolariak badaki zer dioten, nahiz eta jakintsu ez izan. Bertsolariak baditu bere iritzi batzuk eta hoiaren arabera aztertzen ditu gertakizunak.

Jendea, entzuleei ikaragarri hurbiltzen zaien komunikabidea da bertsolaritza. Bertsolariak eta entzuleak batera amaitu ohi dute, sarritan, azken puntua. Entzule-bertsolari arteko harremana haundia da.

Kantariak komunikabide izan dira beti, Joxe Mari Iriondoren ustez. Orain areago. Halere, horretarako hain beharrezkoak diren diskoak gutxiegi atera dira. Gaurko kantariak badakite nondik nora jo.

Baina gutxi irten dira aurrera. Laguntza falta nabarmena da. Erdal kazetetan eta propagandan leku gutxi izan du euskal kantariak. Baldintza hoiek asko mugatu dute euskal kantagintza.

KOMUNIKABIDEEZ

BATZU

MAHAI INGURUKO ONDORIOAK

INAKI EIZMENDI

Euskal filmaren historiari eza salatu zuen. Aurpegia emateko gogorik ez da izan, eta arreta haundirik ere ez.

Euskal burgesiak ezer guti lagundu dio euskal kulturari. Beste erabatera jokatu dute katalanek. Euskaraz egiten den zineak diru etekin gutxi emango du, nolana ere.

Bestalde, euskal gizartean izan den erlijiotasun itxiak eta garbizalekeria joerak, ez dio gehiegi lagundu zinemari.

Filmetrako lehen urratsak jartzerakoan, B. Atxagak teatroari buruz esan zuena, azpimarkatu zuen. Behar duguna, zer da?

Filma-Nazionala (N). Bere hizkuntza estetikoak beharko luke, benetako komunikazioa sortzeko.

—Herrikoia (H). Herriaren tradizioa aherentzi gabe jendeagan finkatuko dena. Beste zineekin kontrajarritik.

—Iraultzailea (I). Langile, nekazari, arrantzaile arazoak aztertzen eta zuzentzen lagunduko duena.

Orenseko IV. Filma Egunaren agiria irakurri zuen Antton Merikaetxebarriak.

MAHAI INGURUA

Azkeneko egunean mahai inguru bat izan zen. ANAI-TASUNatik Paulo Agirrebaltzategi etorri zen. Formatu aldatetaren berri eman bezain azkar mamiaren berri adierazi

Nafarroako «Facultad de Ciencias de la Información»
Hemen ez daiteke euskal kazetaririk sor.

zuen. Fintasuna eta bizitasuna lortu nahi dira. Teoria bat ematea ere nahiko lukete. Anaitasuna ezkertiarra, Euskal Herriko indarren plataforma eta sozialismo demokratikotik abiatzen da.

ZERUKO ARGIA, berriz, beste era batekoa dela zioen Amatiñok. Anaitasuna eta Zeruko Argia bi gauza desberdin dira eta honela agertu behar lirateke.

Gexan Lantziriren ustez, bakoitza bere bideari jarraitu beharko litzaioke, halere, bai batean eta bai bestean ari direnak, ipar aldeko idazleekin batera, noizik behin lan batzu batera atereaz. Bestalde, hau ere esan zuen, zera alegia, ipar aldeko kazeten irakurlegorik ugariena hego aldean bizi zela, eta, gainera, aldizkari hauk, Euskal Herri guztiaren borrokaren funtzioan egiten direla.

Beste ideia hau ere irauli zen: euskal kazetak konpetentzian ari dira; elkarrekin koordinaturik ateratzea aterabide on bat izango litzateke.

Astekariei irakurleei irakurgai errazak eman behar dizkiete. Kontuan hartzekoa da, bestalde, aldizkari gehienak krisia bizian bizi direla. Erdal aldizkarietako konpetentzia egingo dietenak behar ditugu. Honek, profesionaltasuna eskatzen du.

ONDORIOAK

Orain arte esan dugun guztia han esandako eritzien laburtzapen bat besterik ez da izan. Bukatzeko, laburtzapen horren laburtzapena egingo dugu.

—Analisia, historia kontutan harturik egin behar da. Ez du balio dena ona edo txarra dela esateak, egoera koiunturala kontuan hartzen ez baldin bada behintzat.

—Euskal komunikabidea zer den galdetzeak funtsik ez du. Frantzian ez lukete sekula galdetuko frantses komunikabidea zer den.

—Ideietan N-H-I eskema nahikoa onarturik geratu zen.

—Hizkuntza bitan urratsak ematen has, halako batez euskara hutsera iristeko. Zineman, subtituluak jarriaz, beti euskara erabil.

—Euskal komunikabide bakoitzak bere alorra bete behar du. Horretarako komunikabide guztiak aprobetxatu behar dira: bertsolari, kantari, teatro, irrati, kazeta, filme, eta telebista, behararen funtzioaren arauera beti ere.

—Maila guztiak behar dira aurrera atera: undergroundik dztiban-ra pasatuz, lekuan lekuko posibilitateak aztertuz.

—Horretarako, 1976. urtea euskal komunikabideen urtea gerta dadin, sustraiak eta erroak ondo botatzen hasi behar da.

INATZ

—Olinpiadak direla eta ez direla, hizpiderik sortu da. Nola dakusagu arazo guzti hau?

—Olinpiada, hasera batean, garbia eta benetan kirol girokoa bazen ere, gaur-gaurkoz gauzak nahiko nahasirik daude. Kirola, eta olinpiada tarteko, izena eta izanaz nahasten dira. Politika ere tartean da. Zenbait estatuk, egiazko kirola lantzeari baino garrantzi haundiagoa ematen dio bertan lor dezakeen resultadoari. Egiazko kirolaren eginkizunari baino medailari gehiago begiratzen zaio. Alderdi honetatik, atletismoan adibidez, oso marka altuak jarri dituzte; munduko hamabi markarik onenak sarturik dauden neurriko markak. Eta, horrela, ez da haruntz jende askorik joango.

—Markaren bidez halako maila bat erakutsi nahi da, baina errealdadean bai ahal da horrelako egoerarik, kategoriarik?

—Ezta urrik eman ere. Hemen halako laguntza berezirik jasotzen dute figura gisa dabilzanak, kirola mailan nagusitasuna erakusten dutenak alegia. Eta horiek aurrera ateratzearren, bai, zerbait egiten dute, baina baserik gabeko etxe eta montajea dela esango genuke. Diru guztia, elite hori gorenean edukitzeko erabiltzen da, eta gainontzekoak amolai.

—Olinpiadara doazen atletak afizionarioak ala profesionalak dira?

—Horietan ez da alerik ere profesional ez denik. Afizionario bezala agertzen baldin badira ere, deporteari eskainitako jendea da eta bertatik bizi dena. Espainiako estatuak berak, federazioen bidez eta abar, diru laguntza ematen du jendea horretara presta dadin. Eta gainontzeko herrialdeetan ere beste horrenbeste gertatzen da.

—Nola dakusazu Euskal Herriko deporte giroa eta etorkizuna, bereziki atletismoan?

—Makal eta ahul dakusagu atletismoa azken urte hauetan. Horrelako egintzak indartzeko laguntza ofiziala behar da. Eta zoritxarrez, propagandak besterik dioten arren, ofizialki ez zaio laguntza haundirik eskaintzen. Instalazio berriak egiteko, adibidez, laguntza-aren erdia iristeko terrenoak eskaini behar zaizkio Delegazio Nagusiari. Zenbait kondizio beteaz dirua ematen du. Esate baterako terrenoa hoge eta bost urtetarako eskaintzen du. Eta terrenoak, beste eginkizunetarako erabiltzen da. Terrenoari aberastasuna atera nahi zaio, ez egiazko zerbitzuaren eginkizuna. Eta gauzak horrela daude.

—Eta beste mailatan...

JOSEBA SARRIEGI MINTZO

✿ "Gaztetxoek lana ez dago gure esku"

✿ "Irunen elkarte bat egin dugu gauzak konpontzeko"

—Deporte mailan, lanik gehiena haur eta gaztetxoekin egiten da. Hor bai dago geroko landarearen hazia. Eta hamazazpi urte bitarteko deporte eginkizunak Frente de Juventudes delakoak kontrolatzen ditu. Bere esanetara eta aginduak beteaz ematen dira pausoak. Eta Euskal Herrian instituzio horrek ez du batere harrera onik izan gure artean.

—Eta deporte taldeek izaten ahal du te diru laguntzarik?

—Beharrak baino askoz txikiagoak. Ikusi ez dago talde hauen egoera, erri-fak, zozketak, sozioen laguntza eta abar jasoz. Ordu asko eta neke asko jasan ondoren, prueba askotara nor bere sakelatik ordainduz joan behar du. Organigramak eta eskemak ez dira hain txarrak nahiz eta, kalendarioak eta besteak hor nonbait eginak izan. Baina, laguntza gehiagorik gabe nola horretara iritsi?

—Zu Irunen eta Ikastolan ari zara lanean. Orain arte esandako guztiak, laguntza falta eta abar. Irunen ere sumatzen ahal duzu?

—Udaletxean halako diru laguntza bat, milioitik gorako eskaintza behinik behin jaso dugu. Baina terrenoaren arazoa dago. Pistak non egingo ote dira? Playaundin? Gauzak oso aidean daude eta etorkizuna nahiko ilun dakusagu. Aurrezki Kutxetara egindako bisitak, Federazioa egin ditugun deiak, oraindik ez digu ondorio onik eman. Deportearen arazoa aurrera ateratzeko elkarte bat egin dugu, ADI deritzan taldeari. Denok elkarturik zerbait lortuko dugun itxaropena badugu.

—Kirolak eta deporteak hezi eta edukatu egiten ahal gaituzte?

—Deportearen inguruan dabilenak, batez ere deporterik egiten duenak daki honen berri. Zoritxarrez deportearen inguruan futbolak du nagusitasuna, baina ez kirol egintza bezala, ikuskizun bezala baizik. Gorputzak sendotu eta indartu egiten du kirolak. Osasuntsua da eta beharrezkoa. Horretaz gainera, norbera bere markak superatzen ahalegintzen da atletismoan. Lehen edo bigarren gelditzeak ez du hainbesteko axolarik, nork bere burua superatzeak baizik.

—Gure herriaren egoera zapalkuntza ikusita, eta deporte gauzatan ibiltzea ez ote denbora galtzea izango?

—Herri indartsuak pertsona osatuak eta erabatekoak behar ditu. Eta deporteari honetan laguntzen digu, pertsona bezala ere osatzen. Horretaz gain, kirol giroan ere askotako jendea ibiltzen da, batzuk epelak eta besteak borrokalariak. Beraz, kirolak lagun diezaguke dudarik gabe.

—Eta azkenik, bukatzeko, topiko gisako galdera bat. Deportean zabilatzetik ikusten ahal duzue kinielen dirurik?

—Guk geuk ere geure buruari galdera hori bera egiten diogu. Astero astero hainbeste miloi sartzen direlarik, non eta nola erabiltzen da diru hori? Dakienez erantzun dezala eskatzen dut, ni ez bai naiz gai.

—Ikastoletan ongi lantzen ahal da atletismoa?

—Zoritxarrez, ikastolak txiro eta behartsu daude. Ez dago instalaziorik, ez dago lanerako egokitasunik. Lehendik ikastolak garesti jotzen baldin badu, beharrezkoak ditugun tresnak eskura ezker are garestiago joko luke. Gogorik ez da falta, baina laguntza behar.

MIKEL UGALDE

Aita Mujikaren hiztegi berria

o 680.000 fitxa

o Lau urte barru amaituko

Aita Mujika artxibo artean

Loiolako etxetzarraren bazterreko gelatxo batean, Aita Plazido Mujikak lan isila bezain nekeza bati atxikia dihardu etengabe. Euskara-erdara hiztegia moldatzen ari da.

Hiztegi gile bezala, Aita Mujikak irabazia du, iadanik, bere lekua euskal literaturaren historian barrena. Besteak beste, jesulagun honek 14.000 hiztegi salduak ditu azken hamar urteotan, eta zifra hau nahiko adiarazgarria da erosleari dagokiokeen harrera ona aztertzerakoan.

1965 urtean argitara eman zuen bere lehen **Castellano-Vasco** hiztegia. 1900 orrialdeko liburukote handia izan zen lehen hura, 590,— ptatan salgai jarri zena. Argitaraldia 8.100 aletakoa izan zen. Argitaratzeak ez zuen hasteko zorren beste ale atera nahi izan, baina Aita Mujikak 4.000 harpidedun alde aurretik lortuak zituen gero, edizio garrantzitsu hori egin ahal izan zen.

1973eko abenduan amaitu zen bigarren argitaraldia, nahiz eta zabalkunde lanetan hasi orduko 1974eko otsaila izan. Bigarren honetan 6.000 ale atera ziren, lehenengokoak baino laburrago eta murrituagoak, edozenbat sinonimo gutituz batipat. Guztiz 1.027 orrialde, ia 900 gutiago beraz, 890,— ptatan salgai jarri bazen ere.

EUSKARA-ERDARA

—Zergatik, orain, euskara-erdara delakoa?

—Bigarren argitaraldia ere erdara-euskal atera nuenean, jende asko izan zen, zuzen nahiz zeharka, alderantziz ere egin behar nuela adiarazi zidana.

—Zertan da une honetan zure lana?

—Lehenengo «castellano-vasco» delakoari erabateko buelta eman diot. 640.000 fitxa atera zaizkit. Geroztik han hemenka bildutako 40.000 fitxa berri ezarri eta gero, 680.000 fitxarekin aurkitu naiz.

—Eta nola baliatu zara material guzti horretaz?

—Hasteko, fitxa guztiak alfabetaren arabera jarri, hitz bakoitzeko lehen hizkiaren arabera. Hau amaiturik dago. Ondotik, letra bakoitzaren barrukoak ere ordenaz jarri. Egunero mila fitxa jarri gero ere, pare bat urteko lana izango da berau bakarrik. Gainera, fitxa bakoitzean esan-nahi desberdinak

berezi eta sailkatu egin behar dira, eta baita fitxa berdinek, errepetitzen direnak, kendu ere. Lan mota hau «1»-raino bukatua dago. Beraz, «1»-etik «2»-raino, 300.000 falta oraindik ere.

—Hori eginez gero hiztegia amaiturik geratzen ote da?

—Bai zera! Fitxak bukatu eta gero, 360 kaxatan dauden 680.000 fitxa zenbait mila orrialde handitara pasatu, liburu gisa moldatu eta behar haina zuzenketa, laburpen, hautapen eta aukera egin behar izango da, alde aurretik ondo pentsatutako kriterio batez. Hiztegiaren azken erredakzioa egin-ala, hiru kopia behar dira, inprimategirako zein bi zentsura motentzat (ohizkoa eta elizarena), eta, azkenik, inprimategian urtebete inguru edo ihardungo dute.

—Lan asperterraza gero hartu duzuna... Zenbat ordu?

—Jai egunetan izan ezik, hamar-hamabi egunero. Bisitarik ez badut behintzat...

—Noiz uste duzu amaituko duzula?

—Lau urte barru, bakean uzten bainaute...

—Kriterioa aipatu duzu goraxeago? Hitz berdintsu eta sinonimo gehiago baztertuko al duzu hirugarren honetan?

—Batzuk kendu egingo ditut, baina beste batzuk agertu beharra dago nahita nahi ez. Hirugarren hau lehendabizikoa baino laburrago eta bigarrena baino luzeagoa aterako da.

—Eta lau urte barru agertu behar duen hiztegi bat prestatzen ari zarenez, zertan duzu Euskaltzaindiaren ortografi-araudia?

—Problema bat da. Kontutan hartu beharrezkoa. Iritziak jasotzen ari naiz. Han hemenkako ihardunak eta esamesak entzuten ditut. Mitxelenarekin ere hitzegin dut honetaz. Zain, zain nago.

—Orain arteko erabakiren bat?

—«N» eta «L» Euskaltzaindiaren esanetara jarriko ditut. «Geologia» eta horrelakoak jatorriaz den bezalaxe... hala uste dut nik behintzat.

—Eta «hatxea»?

—Bokalen artean ez dago problemarik. Hoik jarriko ditut seguru asko. Badirudi batasunaren arazoak gorakada handia egin duela. Hala ere, hasierakoak ez, behar bada. Zailgi iruditzen bait herri xumearentzat, hitza lehen hizkitik bilatu behar denez gero, gainera. Bietara jartzea ere pentsatu dut, baina ez dut uste.

Horra hor bere obra, lau urte barru argia ikusi ahal izango duena. Tartean, Aita Mujikak harpideak bilatzeari ekin dio. Inork nahi badiu izena eman (konpromisorik gabe), eska biezaio Loiolara bertara.

L. A. ARANBERRI

BULEBAR IREKIA

«Alkatea, Estatuaren agintearen ordezkari da, eta Gobernatorearen mandatari» —esan berri du Gipuzkoako Gobernadore den Emilio Rodríguez Roman jaunak, Azkoitiko alkate berri izendatzerakoan. «Eta izate honek —ezarri du— Gobernuarekiko leialtasuna suposatzen du».

Beste horrenbeste edo antzeko zerbait esan nahi izan du Tribunal Supremo delakoaren lehendakari den Manuel Silva Melero jaunak, «Alkateak Estatu-Buruzagi txiki bezala dira» esan duenean.

Noski, guzti hori egia da, baina filosofia konkretu baten arauera baino ez baliagarri. Hots, erromatarren filosofiaren arauera. Erromako Inperioaren zibilizazioak oraindik ere irauten du gure inguruko hainbat politik egituretan. Izan ere, iuntsean zer dira ba Frantziako Departamendu-Prefektoak edota Espainiako Probintzi-Gobernatoreak, erromar legeriatik kopiatutako politik karguak baizik?

Inperioko karguei konkista kutsua zerien erabat, eta filosofia haren arauera, karguok Gobernuak herriaren aurrean jartzen zituen mandatariak ziren, eta ez Herriak gobernuari eskaintzen zizkion ordezkariak. Garbiago esanez, gobernadore zein prefektoak estatuaren esanak herriari bete eginerazteko zeuden, eta ez Herriaren interesak Gobernuan defendatzeko.

Jakina, ez dugu orain, hemen, bi mila urtetako politika bat ez deskubriarazi eta ezta salatzeko asmorik ere, behetik gorako beste herri politik filosofia mota bat ere izan daitekeela (gauzak ez praktikatuz ahaztu egiten baitira) gogorarazi baino, hots, izan daitekeela eta dela, bazela behinik-behin, alegia. Erize, Iruñeko alkate berriak, ez bait du alferrik esan Nafarroako erresuman herriaren egiazko ordezkariak emango dietela denbora asko baino lehen, agintariei aginte-makila.

MUGIMENDUA SUMATZEN

Gauzak mugitzen ari direla begi bistan da. Lehen ere barrenak mugitzen ziren, noski, baina gaineko izotz aparra urtu denetik, hibaia erengabe-ko abiada azaldu egin da guztion aurrean.

Hasteko, horra Bilbon, Eibarren zein Hernanin eratu diren hitzaldiak, Estatutua, Ekonomi Akordioa, Herri Erakundeak... Bada hor zer esan eta zer aztertu. Karlos Santamariaren **Norenizentasuna** artikuluxkak (Z. ARGIA 76.II.1) bat baino gehiago iratzarri du. Zerbait egin nahia, areago, egin beharra, han hemen sumatzen da. Euskal Herria histori-une guztiz berezi eta garrantzitsu bat bizitzen ari da. Astekari honetan sail bat zabaltzen da, nork bere iritzia hauzi honetaz eman ahal dezan.

Bestalde, irakurleak dakikeenez, Euskal Alderdi Jeltzaleak euskal aldizkariari deitu die, bere ekintzaren berri emateko. Gogorapen honek, hasteko, hamar puntu merezi du.

Beste zenbait alderdi ere hor ari da, nonbait, lerro hau argitara orduko Euskal Herrian biltzekotan. Langileria gogor ari, hainbat eratako kargarekin. Aparte, Euskaltzaindia Madrilin mintzatu da Hazkuntza eta Zientzia Ministroak.

Mugimendurik sumatzen da, beraz, han hemenka.

PERTSONAK

Hilaren 7an, Juan San Martin euskaltzaina «Euskal Poesiaz» mintzatu zen Valladolid-eko Unibertsitatean.

Hitzaldi hau bertako euskal unibertsitateari eratu izan da. Ez da, ordea, lehendabizikoa. Lehendanik ere min-

Erize, Iruñeko alkate berria

tzatuak dira foro berean Koldo Mitxelena eta Xabier Kintana.

● Ez da eratu izan, garai onez jakinarazi genuen «Euskal Dantzarien Biltzarra» delakoaren batzarre nagusia.

Zaragueta lehendakaria gaixotu egin zela eta, atzeratu egin behar izan zen. Ez da oraindik zer egunetan eratuko

den erabaki. Ipar nahiz hego aldeko dantzari taldeetako ordezkariak hartuko dute parte.

● Paulo Agirrebaltzategi JAKINEki zuzendari izendatu berria izan da. Datorren hilean edo, karguaz jabetuko omen. Zorionak.

Orain arteko zuzendari zen Joseba Intxaustik ez dio, ordea, taldeari utziko, berriro er ekolan jarri baizik, txirrindulari-pelotoian egin ohi den bezalaxe. Aurrean joateak nekatu egiten du, ideiak, agian, baretu. Txanda beti da aukerako eta zuhur.

● Antxon Bandres tolosar mediku gaztea lehendakari izat hartatu dute Euskal Herriko mendingoizaleek.

Elgoibarren eratu zen batzarrean, Gipuzkoako berrogeita bederatzi ordezkariak, Bizkaiko hogeita hiruk, Nafarroako hamahiruk eta Arabako zortzik hartu zuten parte.

Antxon Bandres Patxi Iriondo elgoibartarrari jarraitzen zaio Hego Euskal Herriko Mendi Elkartearen zuzendaritzan.

● Jon Bergaretxe arestian etxeratu da, Bilboko klinika batetan operatu eta hilabete osoa pasatu ondoren.

Hogeitaz urtetan, nahiko zeregin ematen diote birikek gure kantari gazteari. Puzpiloak sortzen zitzaizkion eta berak zulatu-ala birikak hustutzen. Neumotorax delakoa jasan du. Orain primeran dago.

● Xabier Kintanak egingo du aurrerantzean ANAITASUNA aldizkariaren idaz-zuzentzailearena. Karguen karga aurreko buruaren arauera neurtzen baldin bada, ez zen Imanol Berriatuarena inori opa izateko modukoa.

AMATINO

IPAR EUSKAL HERRIA

ZERGAH BETI HOR

Urte guztiez bezala, aurtan ere behariko ditugu zerga paperetan gure irabazpideak agertu. Frantziako estatuaren, gobernuak zergariak, bilduko dutenaren doblea eskatzen omen dute, pentsatuz zergatua denak, gisa batera edo bestera erdia gordeko duela! Hori beharbada atzo egia zitekeen. Egun, ordea, ahal dea holakorik? Gisa guztiz ez denentzat eta batez ere langilerientzat. Dena den, joan den urtean, gobernuak zergariak 47.000 enpresa edo ofizialek kontrolatu omen dituzte, eta kontrola horietatik sei miliar libera berri bildu. Urtean zehar egin dituzten ikertzeetarik, hamar bat miliar bildu omen du Giscard-en gobernuak bere kutzara. Horrelako diru bide bati ohartu ondoren, ez da batera harritzekoa izanen, aurtan, kontrola mota horiek emendatzen badituzte ere.

KULTUR BATASUNEN ELKARTEA?

Urtarril honen azken egunetan, aspaldiko ideia eta xede bat, badirudenez gorpuzten bezala hasi da iparraldean. Jakin dugunez, kultur batasun multzo edo andana bat biltzarre batean elkarretaratu da, elkarrekin ikusteko nola behar luketen jokatu, iparralde hontako hiru probintzietan. Pariseko gobernariak oraindik daramaten kultur zapalkuntzaren aurrean, inar berri eta kementsu bat agertzeko. Gure aspaldiko ustez ere, ez du darik iparraldekoek eraman behar dugun herriburrukan, sail premiatsuenetarik bat kultura mailakoa dela. Ea ba, aurtan zerbaitea heltzen garen.

HARMADA

Frantses harmadako jauzilari edo «parakaidistak» Zuberoko Altzurruko herrian kokatu zaizkigu, duela zenbait aste. Herriak hortako baserri hustu bat, «Karrikaburu borda» deitzen dena erositu dute Mont de Marzan-eko soldadu jauzikariak. Ofizialki diotenez mendiko guduka bereziari soldaduak hobeki ohartzeko eta ohitzeko etorri omen dira Xuberoko mendietara. Badirudi, azaleko arrazoin horren oinarria besterik dela eta frantses gobernuak ipar euskal herriko mendiak hurbildik ezagutzeari lotua zaigula. Zer gerta ere, hamar bat urteren buruan.

ABERRI EGUNA IRUIÑAN?

Idea hau Enbata astekarian irakurri dugu, beste askok bezala. Xede aberatsa, zalantzarik gabe. Beste hau ere, hala nola Iberiako beste herri zapalduak ere beren aberri eguna bazkokiari behar luketela ospatu. Xede oraindik aberatsagoa! Ez bide du agian haizeak eramanen hodeietan goiti.

KONTSEILU JENERALA ETA AUTOBIDEAK

Biarnoko eta Euskal Herriko Kontseilu Jeneralak indar bat berezia egin du aurtan autobideen alde. Aurtan itzulikatuko duen dirualdetik, hau 45 miliar libera xaharretara helduko da %21,5, erran nahi baita kasik hamar miliar, autobide berrien egiteko eta zaharren zabaltzeko baliatuko da. Hots, joan den urtean baino lau miliar liberako bat gehiago sartuko da bideen hobetzeko.

BAIONAKO APAIZGAITEGI ZAHARREAN

Bada egun mugimendu diosesako eta Ameriketako euskaldunen diruarekin 1914ean egin zen etxe haundi hortan, ez da gehiago apaizgairik. Hauek urrutixeago aurkitzen dira, joan den urtean egina izan den etxe berri batetan. Baionako, Angeluko eta Biarritzeko herriko etxeen arteko batzordeak erosi duen apaizgaitegi zahar hortan gain ginetik berriua eta eder-tua izan den hortan, egun ikus eta entzun daiteke, ikasle mota asko baitira, halabaina, ekonomia eta eskubideen ikastetxea, itsas-hegiko musika eskola, teknologiko unibertsitatxea, bai eta frantses-espagnolentzat egin ekonomia eta eskubideen ikastetxe berria.

Lehen ikastetxea 70ean hasi zen muntatzen Bainonan. Egun badauzka bostehun bat ikasle. Hirugarrena joan den urrian hasia da hirurogei bat ikaslerekin. Musika eskola, aldiz, aspaldikoa dugu eta horko ikasaldiak, jarraituki segitzen dituzten haur, gazte eta adinetakoak, milaz goiti dira.

DONAPAULEK ERE

Azkenean ukanen du bere C.E.S.

ikastetxe berria. Obralanak otsail hon-tan hasi beharrak dituzte. Oraingo kar-kulen arabera, sei miliun libera berri-tara iritxiko dira. Dirualde honetatik, bederatzirehun eta berrogei ta hama-bost mila libera, Donapauale inguruko hogeita hamazazpi herriek ordainduko dute. Gainerakoa, Estatuaren gain iza-nen da.

BAIONAKO IRRATITIK

Egunero lauzpost minutaz (? !) euskaraz mintzatzen ahal da éuskaldunei, eta igandetan ordu erdi batez. Azken bost urte hauetan beti hein bertsuan, xortaka irazten digute gure mintzaira irratit hortarik.

Jakin dugunez, euskarazko emanki-zunen alde, berriz zerbaite eskakizun plazaratu nahiz hasiak omen ditugu kultur batasun batzu.

Ederki! baina hauen lana kasik de-baldekkoa izanen da orain arte bezala, euskaldun irratilariak berek ez badu-te beren aldetik deus egiten eskaki-zun horien erdiets-arazteko. Ea ba, al-dia hontan mugituko zaizkigu beren egoera ttun-ttunetik!

SANTA GRAZI

Izeneko pastoral bat apailatzen ha-sia digute berrogei bat xuberotarrek. Pastoral-egilea, Aita Johane Casena-ye, beterramixta Donapaualeko Etxe-kopar ikastetxeko buruzagi ernea. Ez da pastoral oraino galdua Xuberon. Biziberri eta iraun dezala, eta luzaz oraino.

Les Basques izeneko liburua aipa-tua, Philippe Veyrin-ek idatzi zuena berriz argitara emana izan da. Azken argitaraldia 1959koa ere (berau bos-garrena zelarik) aspaldi hontan ahitua zen. Hainbeste haidura zegoen jen-deak izanen du orain liburu horren eskuratzeko parada.

77 argazki ederrekin apaindurik da-tor, 440 bat orrialde dituen liburu be-giko hori. Sal prezioa ere araberakoa du: 85,50 F.

Eskuratu nahi duenak, eska, Baio-nako Zabal liburutegiari. Dezagun erran, oraino nola Jean Haritzxelar-ek kapitulu oso bat eratxiki dion, azken gerlatik orain artinoko gora-beherak xeheki aipatuz.

GEXAN LANTZIRI

zaldibia

GIRO BERRITZEN

Udazken txarra, beste herrietan bezelaxe Zaldibian ere azkeneko hori. Orduko egoera triste eta giro aldrebe-sean, ezin zitezkeen pentsatuta zeuden zenbait ekintza organiza. Badakizue Festak berak ere zer izan ziren. Geroztik ere pasa dugu une estu eta larria. Azaroaren azkenaldera, hoguei lagun hartu zituzten deglaziota eta bes-teak beste, gehienak beren etxetara itzuli badira ere.

Gertakizunak ahaztu gabe baina aurrera jo behararen beharrez, berriro ekin nahiaz gabilta herri lanari. Ikastola, bere aldetik, bertso jaialdi baten atzetik edo dabil; Sanjosek alderako nahi litzatekeela edo esan zigun, mus txapelketako egunean. Beraz, badakizue inguruetako herriok zertan garen. Ez bedi bi lekutan gauza bera, egun berdinean egokitu.

Udaberri alderako, euskal kultur aste bat ere ez litzateke gaizki etorriko eta, zerbaitetan hasi asmoz gara.

Guraso elkarteak, laster, Junta berritza egingo du. Hori bera egin da Gailur Aruntz mendiko elkarteak, joan den asteartean. Lehen, ikastolak egin zuten.

Alkate berriak sarrera egin du aiuntamentuan. Gure uste eta iritzia ez ziren gaizki ibili Juan Mari Etxeberria izango zala, esan genuenean. Jo aurrera, zuzen!

Ea giro berritze honek fruiturik ekartzen duen.

oriako alegi

HERRIKO ZENBAIT PUNTU

Ez genioke inori minik eman nahi, ezta adarrik jo ere; gai hauetaz arduratzen direnei begiak ireki nahi dizkiegu besterik ez. Halaz guztiz, gauza batzuk aurkitzen ditugun bezala agerian esatea, lizentzi izango ahal zaigu.

HERRIKO LIBURUTEGIA

Bati baino gehiagori, liburutegi hitz hutsak galderaren bat sortaraziko dio. Irikiko ote da? Beste batzuei berriz, adibidez, inguruko kanpotarrak orain herriko bizilagun direnak: liburutegirik bai ahal dago eta non?

Alde batetik eta hasteko, liburutegizat erabiltzen den gela, ireki zeneko berdina da. Lehen, haseran, txikia zen, orain urtetik urtera liburua ugalduz doazen moduan askoz txikiagoa bihurtu da.

Bestalde, liburuek, beste gauza askok bezala, behar dituzte bere «kon-dizio minimo» batzuk. Humedaderik gabe, itxurik gabe, etab.

Azkenik, kritika abarrean gabilzala irudituko zaizue. Bai, egia da. Baina gure asmoa ez doa bide horretatik huts-utsik, baizik eta badela ordua, guk uste, gauzak hobeki eta itxuraz

egiten hasteko edo egin zenari hobe-kiago irauarazteko.

HAUR-JOLASTOKIAK

Non jolas egiten dute haurrek eta umeek? Non dago toki berezi bat, be-raiek jolas egin dezaten? Parke edo hoietako bat, bazen behin batean gu-re herrian. Nora joan zaigu, ba? PI-KUTARA. Axolakabez ala horrela izan behar zuelako? Hona hemen galdera. Erantzunik duenak, eman beza.

ERBETA-FRONTIOIA

Gure ERBETA frontoiari iritxi zaio betiko atsedena, entzuten denez. Berrogeita hamar urte ondoren, bere ateak itxiak ditu. Merezi du, gure us-tez, sari bat, hainbat eta hainbat par-tidu on eta ordu eder igarotzen la-gundu digunak.

Guzia dator, sarreran ipini duten oharragatik. Oharrak honela dio, «Ce-rrado, por peligro a desplomarse la pared». Ingeneroak dioenez, ezker pa-reta behera omen dator eta arrisku haundia omen zegoen; jakinik ume as-kok jolas egiten zutela. NON EGITEN OTE DUTE ORAIN JOLAS?

Hau da berria, herrian zabaldu de-na. Oraingoz gehiago ez. Berriro ere hemen izango gaituzue honen berriak argitaratzen.

mutriku

ANDONEGITAR ZIRIAKO

Mutrikuko berriak astero zintzo ematen dizkigun gure lagun Ziriako, Donostiako gaixotegian dago. Ziriako, laster geure artean izango zarela us-te dugu. Aste ontan «txoko au» zure lagunak saiatu gara betetzen. Ea ba-da, Ziriako. «GOGOR» eta «AURRE-RA»

SANTA AGEDA

«Goizeko Izarra» elkarteak, urtero bezala, oitura onari jarraituaz, gure erriko kaleak alaituaz atera dira San-ta Ageda bezperan. Arrera ona egin dio erriak talde jator oni.

BERTSOLARI JAIALDIA

Leen aizatutako elkarteak antola-tuta, Ederrena Antzokian, otsailaren 15ean, jaialdia izango dugu, bertsolari, soinu-jole eta abar. Kartelen bidez aditzera emango dute.

ERRIKO BERRIAK

Urtarrilaren azkeneko igandean Erri-ko Etxean alkate aukeratzea izan ge-nuen. Goizeko amarretan eman zitzaion asera. Zazpi boto ziren eta zazpiak Juan M. Egañarentzat leendik zegoena-ri berari! Baiña erria ez zegoen kon-forme, eta nola bait azaldu nai izan zuten bere aserrea.

Otsailaren leen, bere agintaritzat ar-tu bear zuen egunean, bosteun bat la-gun bilduta, isiltasun aundi batean, le-enengo kalean zear, gero Erriko Etxe-

aren aurrean, denak deadarka eska-tuaz: «Egaña kanpora», «Juan Mari ka-lera», «Erriak aukeratu bear du». One-la azaldu zen erriaren naia eta gogo-a.

Guardia Zibillak ez zuen parterik ar-tu, eta era ontan, joan zen, otsailaren leenengo igandea.

Otza, benetan, mutrikuar guztion biotzetan.

zestoa

ZINEMAZ, BERRIRO ERE

Lehengo batez alpatu genuen, euskal zinemas zerbait egingo ote zen gure herrian. Oraindik berri zehatzik ez ba-dugu ere, jakin dugunxoa aipatzera goaz.

Esan bezala, «Euskal amateur zine-ma astea» gisako zerbait ospatuko da udaberri aldera. Bainan zinema astea ez ezik lehiaketa ere izango omen da. Beraz «Euskal amateur Zinemaren le-hen lehiaketa» izenburuaz hobeki adie-razi ahal izango genuen, kalean entzun genuena.

Dagoeneko, bi filma konprometatu omen dira parte hartzeko, oraindik araudi eta muntaketa erak zehazteke badaude ere.

Bada zerbait, eta ea, zestoarrak iris-ten diren euskal zinemaren aintzinda-ritzara.

BAITA AMNISTIAZ ERE

Lehengoan amnistiaren beharra ere alpatu genuen eta baita eskabide bat zuzentzeko antolatu zen izenpe bilke-ta ere.

Urtarrilaren 24ean, aldiz, larunbat arratsez, ibilaldi bat antolatu zen he-rriko kaleetan zehar helburu berdinez, amnistiaren eskabidea eginaz, halebila.

Ibilaldi osoa isilik bazen ere, ibiltar-iek ez zuten burutu ahal izan pentsa-turik zedukaten bide guzia. Izan ere gure «hiru kolorekoa» tinko agertu bait zen aipatu ibiltarien erdian.

«Hiru kolorekoak» hitzegin ez zuen arren, nahiko adierazgarri zen, diru-dienez, eta ahoak itxi ezinez, adieraz-garri «mutua» kendu behar.

Halare «hiru kolorekoa» ez ezik beste batzuk ere itzalera joan behar izan zuten, ordu gutxirako bazen ere. Azkenik jendeak esaten zuenek «dena ongi bukatu zen eta esperientzia inte-resgarri bat izan zen zestoarentzat, hurrengo baterako ere».

Aurrez bildutako izenpeak, berriz, orduantxe entregatu ziren udaletxean.

Esan beharra dago, «hiru kolore-koaren» laguntzaile itzaleratuak etxe-ratzen, parte dexentea izan zutela bai alkate eta baita kontzejal batzuek ere. Beraz oraingoan, eskertzeko eran izan-go gara, noski, herri nahi bat bete zu-tenez. Ea, nolaz hasten gatzazkion uda-letxeari benetan «HERRIKO ETXE» deitzen.

Bestalde, lerrook argitara orduko, etxetik kanpora genituen zestoar baka-rrak, herrian izango ditugu segurue-nez. Ezparrak gabe pozkarri zaigu bai-na, halare espetxeratuak kaleratzeare-kin eta atzerriratuak etxeratzearekin bakarrik ez da amnistia orokorra bete-tzen.

lekeitio

EUSKAL ALFABETAKUNTZA

Berandu samar izan arren, aurtan ere, Alfabetatze Kanpaina ukango dugu, urtero bezala. Nahiz eta leku arazoak, azkenik kondendu, beste gogoko arazo batek gainez egin digu: ikasleen kopuruak. Bai, pentsatzen ez genuen jendetza etorri zaigu, ehundik gora. Egokiera ezin garrantzitsuago dela uste dugu eta irakasleok urri samar ibili arren, nolabait konponduko gara.

Lekeitioko herriaren euskaldunkuntza baten aurrean aurkitzen ote gara? Hala izan bedi!

ESKOLA NAZIONALETAKO GURASOEN ELKARTEA

Gorabehera askoren ondoren, azkenik osatu da Elkarte hau. Ez du egin-kizun makala!

Baina esan dezakegu, bide onetik hasi direla, zeren euren lehenengo arazoa Eskolarekiko euskal hizkuntzarena izan baita. Hil honetan hasteko dira euskal ikastaroak, eta dirudienez, lau izango dira irakasleak. Ea ikastaroak benetakoak diren eta ez lege bat betetzearren soil-soilik.

arrasate

GAU IKASTOLAREN BIGARREN ZATIA

Aurrekoan agintzen genuen legez, gaurko honetan gau ikastolaren bigarren abiaduraren gain hitzegin nahiko genuke. Guztiok dakigunez, lehenengo hiruhilabetekoari Abenduaren eman zitzaion amaiera, segitun bigarrenarekin hasteko, Urtarrilaren zazpian, hain zuzen.

Ikastaroaren bigarren zati honek Aste Saindu arte iraunen du. Danetara ia hirureun dira asteen zehar ikastolarantz hurbiltzen diren ikasleak, hogei irakaslerik daramaten ikastaldi honetan parte hartzera. Ikastero honek zenbait hauzotara ere hedatu ditu bere adarrak: Erguin eta S. Josepe. Datoren urtean Zigarrola, S. Andres eta Makatzena hauzoetarako arduradunen batzu jartzea komenigarri izanen litzatekeela uste izan da. Geuk ere hone-lan pentsatzen dugu herriko alde hoi-etan lan asko egiteke baitago.

CIM-en EKINTZA

Dakigun bezala, CIM gaurko zenbait hizkuntza erakusten den erakunde bat da. Eta hizkuntza hoi-arte, euskarak ere, gaurkoa delako, bere leku badaduka.

Dela gutti jakin izan ahal dugunez CIM-en euskarazko atalaren gidariek plan berri bat martxan jarri nahi dute. Elebitza dela eta herriko eta inguruko kolejoetan dauden irakasleak euskaldundu nahi da. Dirudienez, kole-

jio hoi-zen zenbait zuzendari CIM-era hurbildu da eskari honetaz, CIM-ekoek onhartu duten eskari-az.

Ekintza honetan, bederen, egoera baikor bat dakusakegu: erdal irakasle batzurena. Egoera hori, alde batetik, txalogarri da, baina, baita, bestetik, aspaldi hartu behar zena ere. Dena dela, asmoa hor dago. Handia da klase hoi-etatik pasatu behar duten irakasleen numeroa. Hemendik gure zori-ona ekintza aurrerantz eraman nahi dutenei.

BATZU

X. Mendigurenek gure herrian zera-man ikastaldia utzi du, edo, hobeki esanda, utzi arazi diote. Arrazoi-ia sin-plea da: soldauskara eraman dute. Bai-na laster berriro gure artean edukiko omen dugu, bi hilabetez bakarrik dei-turik izan baita. Mort pour la Patrie...! Agur bero bat hiru ikasle eta lagun guztiongandik!

—Behin, otsoa ardiaren larruaz jan-tzi omen zen, bildotsen fidantza iraba-zi nahi baitzuen...

abadiño

ALKATE HAUTESKUNDEAK

Azken legediak dinoen arabera hain-bat herritan ukan ditugu alkate be-rriak aukeratzeko bozketak Urtarrila-ren 25ean, igande goizean, hain zuzen ere.

Gure herriari dagozkionez bi izan omen dira hortarako aurkeztuak: José Loizate eta Julian Salterain.

Lehenago izan da aukeratua, orain arte «teniente alkalde» zena. Ongi eto-rria gure artera.

Gizon arrunta: herrian asko eta on-gi ezaguna bai aurpegiz eta ekintzaz; erakunderen batean edo bestean hain-bat lan egin-a azken denpora batetik honantz. Gazteriak badio zorrik eta itxaroten dugu kargu berri horrek ez dituela gauzak okertuko. Zorionak.

forua

HERRIAREN BERRI

Forua Gernikatik bi kilometrora da-go-en Bizkaiko herri koskor polit eta zoragarria duzue. Orain arte euskal-dun hutsa. Baiña, beste euskal herri-tan bezala, hemen ere arrotza sartu da naikotxo, industriak eskaintzen duen irabazpide bila behar bada. Eta jende arrotz honekin batean baita erdal ku-tsua eta hizkuntza ere.

Eta... honako hau dugu herritxoan hizkuntzaren aldetik gertakari nabari eta nabarmen, hots: gure FORU hone-tan ageri-ageri ikusten dela euskal lo-karria hausi izana, edo behintzat hausi izateko arriskuan dagoela. Izan ere: hamazazpi hamazortzi urteko gazte-ekin arraz hitzegin dezakezu euskaraz; baina hamairu hamalau urteko neska mutilekin, berri-az, nekezago eta erdi

ezinetan. Penagarri, benetan! Hainbe-ste izan bait dira hontera eraman gai-tuetzen bideak eta indarrak: lehen esandako jende arrotza ez dela euskal-dun egin, Gernikako eskoletan hartzen diren erdal ikasiak derrigorrezkoak direla, nahiz eta bestetik ikastolak lan ederra egiten ari, gurasoen arduraga-bea, seme-alabak zerbait ikasi ezke-ro, eta okerrera den honako hau: euskal kontzientziaren begiramenik eza, eus-kal izateaz lotsagarriro ahantzirik. Eta jakina haundiko janik gabe.

GURE GAZTEAK

Baina ez. Zorionez gazte taldea dago FORU-an pizkorra, arnasa eta bikaina. Problema honetaz, eta gaurko beste problemez jabeturik, eta heuren arte-ko elkarte bat eraturik, herria kezka-tu nahi dute, batez ere gizontasunez eta euskaltasunez zuzpertz asmotan.

Aspalditik ari da gazte iaio bat eus-kal dantzak, herriko jaiak eta, aton-tzen eta aberasten. URDAIBAI dantza talde bulartsu eta gozo bat bildu eta antolatu du: herririk herri ibillitakoa da. Aintzinako gure euskal dantza saioak pizterazten ari da; han eta he-men, liburutatik, edo entzun eta ikusi eginez, ikasiak eta gero dantza gaietan eskolatuekin hobetuak, zentzuz eta adimenez erabiltzen ditu. Urtero dan-tza berriren bat ezagutzera ematen dute talde hontakoek, eta nolako pre-sta-tera eta sasoiarekin. Hamaika ensaio, ardura eta pizkortasun ipini behar iza-ten dituzte gazte hoi-ek; eta ilusioz ipi-ni ere. Gainera, dantza hoi-etarako he-rriko gazteria osoa biltzen da, txiki, tarteko eta nagusi, talde berezietan. Udaldian, gazte haiek heuren herriko jai-ak prestatzen dituzte, programa eder bat buruturik, herritar guztien atsegingarri.

ASMOAK ETA ARDURAK

Pozkarri benetan, nola gazteria ho-nek euskara eta beste kultur arazoe-taz jokatzten duen ikustea. Urtearen haseran, esate baterako, urtarrilaren 6an, Errege egunez, prantziskotar Se-minarioko aretoan, prestatu zuten an-terki saio zoragarri bat, euskara hu-tsez. Bi antzerki obra agertzera eman zituzten antzerkilariek: gaurko proble-ma bizi bat duela gai, lehenak; eta sinbologia-bidetik gure euskal proble-ma agertuaz, bigarrenak. Tartetarako gainera euskal abeslari trebeak ekarri zituzten: LUPE ospetsua bata, KOL-DO kementsua bigarren, eta hamairu urteko mutil koskorra ASIER, Lupe-ren lengusua, hirugarren. Hirurak ber-miotarrak. Zoragarria benetan saio osoa; laburregia, jendearen eretxiz. Aretoa beterik zegoen: eta guztiak po-zez sinistu ezinik, gazte talde honek hain ederki antolatu eta burutu izan-dako antzerkiagatik. Emanaldi osoa heurak eratu zuten, bai obrak idatzi, bai gero montatu eta herri aurrean ezagutzera eman.

Herria kezkatu nahirik ari dira. Eta honetaz gainera, herriko gaztetxo-ai ar-nasa eman gurarik, euskal ikastaroa prestatu nahi dute, batez ere euskara guztiak ikas dezaten.

Eutsi eta jarrai, FORUko gazteok!

LIBURUAK

EUSKALDUN
BERRIEKIN
EUSKARAZ

CINSA argitaraldiaren esku-tik (Orain Sorta 2), Joseba Tobar eta Xabier Kintana bikoteak EUSKALDUN BERRIEKIN EUSKARAZ deritzan elkarrizketa sorta bat azaldu berri du, eta berorren aurkezpena Bilboko «Galería del Libro» delakoan hilaren 5ean egin.

INKESTA

Egileok, hogeit puntutako inkesta bat bidali zioten hainbat adin eta ideologia desberdinetako euskaldun berri askori, guztion erantzunak bildu-ala, euskara etxen ezik nagusitan ikasi duten iritzi, arrazoi eta ikusmoldeak publikoki azaltzea interesgarri zatekeela-onan.

Ez bide dute deituak izan diren guztiek erantzun. Hala ere, hogeita hamaikak, behinik behin, nahiago izan dute beren kasua agertarazi, eta bai benetan ondorioak arras baliotsuak izan direla, euskaldun berrion garran-

tzi eta eraginaren erabateko lekukotasunez.

ZENBAIT ONDORIO
ZIFRATAN

Zaharrenetik gazteenera, Norbert Tauer, Piarres Lafitte, Beñat Estornes, Karlos Santamaria, Higinio Oiza, Jon Mirande (omenaldi gisa), Jose Luis Alvarez, Federico Krutwig, Txomin Peillen, Erramon Zamalloa, Gabriel Aresti, Etxebarria-tar Juan Anjel, Karmele Rotaetxe, Juan Antonio Letamendia, Kristi Pekkanen, Joseba Tobar, Xabier Kintana, Borja Barandiaran, Hendrike Knörr, Xanti Lafitte, Daniel Lopez, Arantza Santa Maria, Asun Zuloaga, Natxo de Felipe, Karlos Azkuenaga, Andoni Zorrilla, Jon Juaristi, Roman Basurto, Isabel Lertxundi, Andolin Eguzkitza eta Kristina Usobiaga izan dira erantzun dutenak. Orotara hogeita hamaika, Mirande barru.

Hautatik, 26 gizakume eta 5 emakume. Jatorriz, berriz, hamazortzi bizkaitar, hiru giputz, hiru nafar, arabar bat, ipar aldeko bi et alau atzerritar, Euskal Herriko geografia barruan ez jaio eta ez bizi ez direnak nolabait atzerritartzat hartuz, baina gure aldetik inolazko euskalduntasunik ukatu gabe, noski.

Bizkaitar eta gizakume dira, beraz, antza, euskaldun berrien artean nagusi, bizkaitar hoi artean denak edo gehienak Bilbo ingurukoak direlarik. Baten batek esan dezake, agian, egileak bilbotar diren aldetik, aukera ere beren inguru-inguruan baldintzape-tua dagokeela, baina ezin uka halere —giro konkretu baten kontrako erre-akzioz bada ere— euskaldun berrien mugimendua txit nabarmendu dela Bizkaiko Hiriburuan.

Adinez, %38 gerra aurretik jaioko dira. %45 gerra ostean, 1950 arte. Eta gainerako %17k ez dute, oraindik, 25 urte. Familiaz, %74en gurasoak ez zekiten euskaraz, %13renak bai, eta beste %13ren kasuan, aitak edo amak, batek baino ez. Aiton-amonak euskaldun zituztenak guraso euskaldunak zituztenak baino gehiago dira. Seme-alabak dituztenen artean, berriz, bik ez diete euskara irakatsi, eta bai gainerako zazpiek.

Estudioz, hogeita zortzi lizentziatuak dira edota goi mailako ikasketak egini (edo egiten ari) dituzte. Gainerako hirurak, aldiz, erdi mailakoak. Nonbait, euskara ikasteari buruzko erabakia kultur maila batetako jende mota baten aukera izan da, gehienbat. Bestalde, hogeita hamaika hoi artean, euskaldun berri izanik ere, euskaltza-in ohorezko bat dago, bi euskaltzain

osoko eta bederatzi laguntzaile. Ez dira edonor.

Noiz ikasi zuten? %61ko hogeit urte kunplitu aurretik. %32k, hogeit ikasgeita hamarrera arteko adinez. Eta bat bakar batek gizon heldua izanki.

Zein metodoz? Arrazoi biologikoak eta garaian garaiko giroak erabat mugatu izan dituzte euskaldun berrien posibilitateak. Nolabait esateko, gerra aurrean jaiotako denek edota gehienek bakarrik, batere metodorik gabe ikasi zuten (Umandi, L. Mendizabal eta, aipatzen du batek edo bestek). Gerra ondoko zaharrenak, Zabala-Arana, Zamarripa, eta Xabier Peñaren metodoak erabili zituzten gehienik. Gazteagoek, berriz, Jon Oñatibia, Xabier Peña, Euskalduntzen eta Patxi Altunaren metodoak, azken hau, agian, hedatuena delarik.

Euskara zaila dela edonork esan ohi du takian potian. Baina zer iruditu zaie nagusitan ikasi behar izan dutenei? Erantzunak ez dira beti nahiko zehatzak. Kontu izan, gainera, beste edozein hizkuntza bezain zaila dela esatea ez dela «zailtatzat» hartu behar. Honela, hamahiruk benetan zaila gertatu zaiela aitortu dute. Hamalauk, aldiz, erraza (edo beste edozein hizkuntza baino zailago ez) dela erantzun dute. Gainerako laurak ez dute erantzun.

Zer eta zertarako euskara? Zer egoeratan dagoen eta beronen etorkizunari dagozkion erantzunak ez dirateke zifratzen hain muga-errazak. Zer denez, EUSKAL HERRIAREN HIZKUNTZA, EUSKALDUNEN KOMUNIKABIDE TRESNA, izan daitezke, agian, erantzun aipatuena. Egoeraz, «triste», «ilun», «beltza», «latza» eta honelakoak dira kalifikatiborik hedatuena. Etorkizuna? Politikari atxikia.

Azkenik, hogeita hamaikatik hogei-ta zortzi Euskaltzaindiaren batasunaren alde edo daude, eta hiruk (edo lauk?) ez dute onartzen.

HITZAURRE ETA BESTE

Liburua, inkesta egileen hitzaurre luze batez osatua eskaintzen zaio ir-

Joseba Tobar eta Xabier Quintana liburuaren aurkezpenean

kurleari. Hitzaurre guztiz interes eta irakurgarri, bestalde. Bertan azaltzen diren hainbat planteamenduren miaketa irakurleari uzten diogu, gure errekomendazio guztiekin.

Hemen ez dugu nahi izan liburuan zehar agertzen den hainbat dato grafikoki azaldu baino. Liburu interesgarria deritzagu, aurtengo euskal «best-seller» izan daitekeena.

Liburu hau, agian, euskal irakurleentzat baino erdaldunentzat egokiago ez ote den salatuko du zenbaitek. Zergatik ez, bada, erdaraz argitara eman, beste hainbat eta hainbaten eragile izan zedin?

Euskaldun berriren giza-fenomenoa, «euskaldun-ikasiona» hobeto esan, AUKERA bat baino ez da, azken batean, EUSKALDUN NAHI IZATEAREN AUKERA, eta aukera hori euskaraz baino ezin zitekeen, noski, espresa.

GERO ARGITALDARIA

Lekurik eta betarik ezaz, argitaratzen diren liburu berrien aipamenik egin gabe gara aspaldi honetan. Mahai gainean ditugu GERO argitaldarien liburu batzuk. Eman dezagun azkenaldi honetan argitara dituenen berri.

EUSKARA 6

Ikastoletarako egin den liburua da. Euskara ikasteko eta irakasteko egina hain zuzen ere. Juan Antonio Letamendiak, Sto. Tomas Lizeoko irakasleak, egin du. Testua ez ezik marrazkiak ere bereak ditu Letamendiak.

Gipuzkoako Ikastolen Elkarte Batzaren ardurapean, Euskaltzaindiaren oniritziarekin eta Lan Kide Aurrezkiaren diru laguntzaz argitaratu da.

Irakasleei dagokie, liburu honi buruz, iritzia ematea.

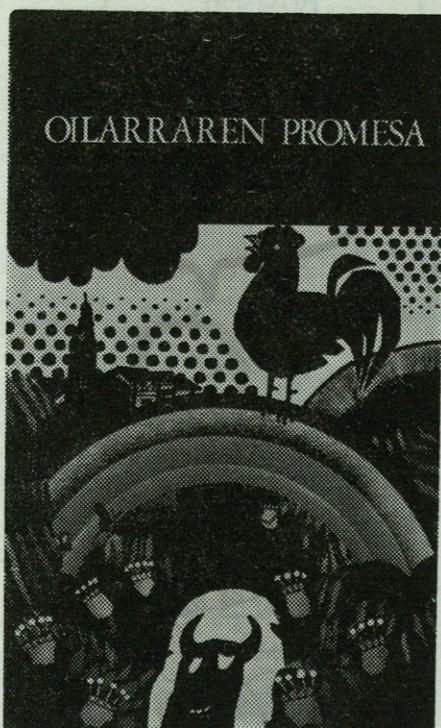
ASTO BATEN MALURA

Ikastoletako eta eskoletako haurrentzat egindako ipuina da. Lurdes Iriondo da ipuinaren asmatzailea. Antton Olariagak egin ditu marrazkiak. Ikastolen Elkartearen ardurapean eta Lan Kide Aurrezkiaren diru laguntzaz argitaratu da hau ere.

Beharrezkoak ditugu honelako ipuinak.

OILARRAREN PROMESA

Juan Mari Irigoienek nobela bat du «Oilarraren promesa». Kontari abertzalea eta suelta dugu Juan Mari. Bizitzaren berri daki. Eta irudimen handiz ematen dizkigu bizitzaren xehetasunak.

Ale mardula eman digu Juan Mari idazle gazteak. Erraz eta pozik irakurtzen den nobela dugu.

Euskal Herrian gertatu denaren berri ematen digu. Hemengo zaputzen, etsipenen, ustelkerien, ahaleginen berri. Antton Olariagaren marrazkiak apaindurik du azala liburua.

KATALIN ERAUSO

Monja alferezaren ibilaldi, gertaera eta bizitza kontatzen dizkigu liburu hinetan Iñaki Azkune idazle ezagunak.

Edonork, baina batez ere gazteak irakurriko dute hasi eta buka liburu hau eskutatik utzi gabe. Hego haizeak astindutako orbelaren antzera, batetik bestera dantzan dabilen emakume berezi eta harrigarri honen bizitza irakurtzekoa da.

Eztabaida eta burruka gogorretan, lotsarik gabe sartu ohi zen emakume nabarmen, ausart eta hezikaitz hau.

Historiaren haritik neurtzen baldin badugu emakume honen jokabidea, ez da egokia, noski. Borroka noren alde egiten dugun jakin behar bait da. Ere dutzat ez badezakegu hartu ere, irakurgarria da Katalin Erausoren bizitza.

EUSKALTZAINDIAREN BATZARREA

Otsailaren 6an egin zuen Euskaltzaindiak bere hileroko batzarrea Donostiako Diputazioan. Villasante, Haritxelar, San Martin, Lizundia, Lafitte,

Arrue, Irigoien, Zatarain, Erkiaga, Zea-rreta, Aranburu, Atxaga, Aranalde, Kintana, Retolaza, Letamendia eta Garmendia bildu ziren.

Goizean euskaltzain osoak bildu ziren, arratsaldean, berriz, osoak eta laguntzaileak, denak batera, arratsaldeko 4etan.

Euskaltzaindiarentzat 200.000 peza eman dituen Donostiako Udaletxeari eta Sebero Altuberi kale bat eskaini dion Gernikakoari eskerrak ematea erabaki ondoan, batzarreko zerrendari lotu zitzaion.

IRAKASKUNTZAN EUSKARA

«Escuela Oficial de Náutica» delako ikastetxean, euskaraz irakasten hasiak edo hastekoak dira, Joxe Luis Lizundiak adierazi zuenez.

Baionako I.U.T. (Institut Universitaire de Technologie) delakoan ere bai, Haritxelar jaunak esan zuenez. Iraileko 7ko eta 27ko Z. Argian eman zuen ikastetxe honen berri R. Kanblonek. Frantsesentzat eta espainolentzat da ikastetxe hau. Hor euskara ere ikasi nahi dutela esan dute bertako ikasleek.

Bilboko «Escuela Oficial de Idiomas» deituan ere eman zaio euskarari sarrera Alfontso Irigoienek azaldu zuenez. Dagoeneko 1.200 ikasle eman dute euskara ikasteko izena. 8 irakasle izendatu dira horretarako.

JOKU MALTZURRA

Euskarak ateak itxirik zituen lekue-tan ateak zabaltzea pozkarria da, benetan, euskaldunontzat. Are eta gehiago zabal daitezela nahiko genuke.

Xabier Kintanak salatu zuenez, ordea, joku maltzurra aurki daiteke hor tartean. Orain arte euskararen ardurarik izan ez den edo aurka ihardun den zenbait jende, euskararen salbatzaile bilakatu zaigu bapatean.

Eta horretarako diren batzordeak honelako jendez ari dira osatzen. Euskararik ez dakien eta orain arte alde izan ez diren jendez. Batzorde hoiek, gainera, nor izan euskal irakasle eta nori eman euskal irakasle tituluak eta abar, erabakitzen ari dira.

Batzorde hoietan, irakaskuntza horretan eta euskarazko etsaminetan behar duten euskaltzainek Euskaltzaindiak izendatuak izan behar dute. Eta batzorde hoiek, Euskaltzaindiaren bidez eman behar dituzte euskal irakasle tituluak.

Euskaldunok guretzat onartu genuen Estatutuan, Euskaltzaindiari aitortzen zaio eskubide eta egiteko hori. Euskaltzaindia bakarrik da Euskal Herri osoaren ofizialtasun duen erakunde bakarra.

Euskaltzaindiari ofizialtasun hori kendu nahiaz eta Euskaltzaindia guxtietsi nahiaz ari da zenbait euskal-

tzain laguntzaile, nahi duenean edo komeni zaionean euskaltzain ohoreaz baliatuaz.

Joko maltzurra eta arrisku haundikoa, noski.

ZENBAIT XEHETASUN

● Aita Villasantek, goizeko bilkurren berri eman zuen. Donostiako ordezkariak osatzen ari zirela eta, zein batzorde izango ziren adierazi zuen.

● Martxoaren 6an, Bitor Garitao naindiaren omenezko batzarrea egingo du Euskaltzaindiak Zaldibarren. Lasuen, Arrue apaizak, Zatarainek eta Iñaki Beobidek hitzegingo dute.

● Hileroko batzarrea martxoaren 27an egingo du, ordubateetik ordubietara. 24 ORDU EUSKARAZ delako irratiaiotik emango da zuzenean. Kazetaritzan dihardutenei lan bana eskatu zien euskaltzainburuak: Aranburu, Iriondo, Torrealdai, Atxaga eta Lantzi-ri euskaltzain berriei, hain zuzen ere.

● Bilinguismoari buruz ikastaro bat ari da Gipuzkoako Ikastolen Elkartea antolatzen, Euskaltzaindiaren laguntzaz eta Lan Kide Aurrezkiaren diruaz.

● Gerardo Elortzak Oinatik «Arrazola» etxean aurkitu dituzten bi eskuizkriburen kopia eman dizkio Euskaltzaindiari. Eta, Gerardok, liburu hoietaz egin azterketa irakurri zuen aita Villasantek.

● OLA hitzari buruzko txosten bat irakurri zuen Ambrosio Zatarainek.

Euskal Unibertsitatea

Euskal Unibertsitateaz mahai ingurua izan zen, Donostian, Deretxoko Fakultatean. Lepazurreraino bete zen aretoa. 300 lagun baino gehiago bildu ziren.

Sei irakasle exeri ziren mahaian. Bost-hamar minutuko agerpena egin zuen bakoitzak. Euskal Herrian izan diren Unibertsitatez, euskaldunok, lehen eta orain, izan dugun Unibertsitate egarriaz, Euskal Unibertsitatearen beharraz eta Unibertsitate libre eta herrikoi baten premiaz mintzatu ziren.

Berehalaxe elkarrizketan hasi ziren, hizlariak eta entzuleak. Elkarrizketa luzea izan zen eta zenbait aldiz bizia.

Beti bezala «Pro Universidad de Guipuzcoa» batzordekoek beren buruak zuritu nahi izan zituzten. Lehendakariaren erruz ez omen da biltzen. Nor den lehendakaria hori galdetzen zuen jendartetik batek, baina jendearen hitz hotsak ito zuen haren eskaria.

«Universidad de Guipúzcoa» ez ezik Euskal Unibertsitatea eskatzeko garaia ere iritsi zaigula zioen zenbaitek. Unibertsitatean sartzea inorentzat zail baldin bada etxean euskaraz besterik mintzo ez diren lantegiko langileen, itsasoko langileen eta baserriko langileen umeentzat da. Izan ere umeak tutik ez dakien hizkuntzan mintzatu zaito eskolan maixua.

Euskal Unibertsitatea eskatu behar dugu, beraz, ozenki euskaldunok, gure herriak irautea, benetan nahi baldin badugu. Baina ez dugu hitzez bakarrik eskatu behar. Lehen ikastola sortu zenean ipini omen zen euskal unibertsitatearen lehen harria, esan zuen norbaitek. Eta arrazoi zuen.

Ikastolak indartuz, euskal aldizkariak hobetuz eta zabalduz, mingainez euskal unibertsitatea eskatzen duen guztiak euskara ikasiaz egingo ditugu euskal unibertsitatearen zimenduak eta hormak.

Arrantzale Abestien I Lehiaketa

Otsailaren 14-21 eta 28an izango eta erabakiko da Ondarroan. Gaukeko 10,15-etan izango da Kresala Elkartek antolatuturik. Bide-Onera zinemari.

Otsailaren 14koaren berri aurreko alean eman genuen. 21 eta 28koaren berri ematen zaizu oraingoan.

Otsailaren 21ean

II SAIOA

1.—Epai-mahaiak aurretiaz aukeraturiko hamairu abestietatik, beste ZAZPI abesti hauk abestuko dira gaurkako saio hontan:

—«Alargunarena»:

Egilea: Aita Esnal

Abeslaria: Amaia Aulestia

—«Arrantzale zaharren balada»:

Egilea: Faustino Arrieta

Abeslaria: Jabier Zamudio

—«Brankan»:

Egilea: Faustino Arrieta

Abeslaria: Jabier Zamudio

—«Gaur ehun urteko arrantzaleen bizitza»:

Egilea: Aitor Ugalde

Abeslaria: Aitor Ugalde

—«Itsas katea...»:

Arrieta

Egilea: Gotzon Aulestia

Abeslaria: Javier R. Solabak

—«Izaro»:

Egilea: Begoña Bilbao

Abeslaria: Lupe

—«Lana ugari, bizia nekez...»:

Egilea: «AJA»

Abeslaria: Izukaitez taldea

2.—Saio hau lau bertsolari hauek osatuko dute:

AZPILLAGA - LAZKAO TXIKI
LAZKANO - LOPATEGI

Otsailaren 28an

AZKEN SAIOA

1.—Aurretiko bi saioetan emandako abestien artean, entzuleak eta epaimahaiak, erdizka, aukeratutako SEI abestiak, azken saio hontan eskainiko dira.

Entzule eta epai-mahaiak, erdizka, hiru onenak sarituko dituzte.

2.—Jaialdi honen bigarren atalean, OSKARBI taldeak abestuko du.

—oOo—

Oharrak:

—1.—Bai lehenengo ekitaldietan eta bai azken saioan, abestien aukeratzeko edo botazioak honela egingo dira:

—% 50, herritar entzuleak.

—% 50, horretarako aukeratutako epai-mahaiak.

2.—Epai-mahaiak honeik osatuko dute:

a) Musika arazorako:

Jose Maria Altuna

Ignacio L. de Luzuriaga

Ion Oñativia

Manuel Urbietak

b) Idazlan edo letra arazorako:

Joxe Martin Apalategi

Xabier Kintana

EIBAR FORUAK

S.C.R. Arrate elkarteak Otsailerako antolatatu duen hitzaldi aroa, programa honi jarraituko zaio.

17 Asteartea

HERRIKO ERAKUNDEA FORUEN GARAIA

Hizlari:

- Juan San Martin jauna, Euskaltzaindiko sekretarioa.
- Sarrera
- Eibarko herri arauak
- Inguruko herri batzuetako herri arauak
- Herri zaintzako arduradunen hautapena
- Ardurak betetzeko era
- Herri batzarreak (Batzarre Munizipalak)
- Batzarre nagusietan parte hartzeko era

19 Osteguna

1876ko FORU LEGE KENTZEA

Hizlari:

- Jose Antonio Ayestaran jauna Medizinar Doktratu
- 1873. urtea
- Urte honetan zutik zen foru egoera
- 2garren karlistada
- Foruei buruzko eztabaidak
- Foruen aurkako erasoak
- Zerga-egiune edo konzierto ekonomikoa

26 Asteartea

NAFARROAREN FORU EXPERIENTZIA

Hizlari:

- Juan Carlos Garaicoechea jauna Lege Jakintza eta Zientzia Ekonomikoetan lizenziatua
- Aitzin historikoak
- 1841eko egiune-legea, Nafarroako foruen muina.
- Nafarroak bere buruaz duen jabetasunari esker dituen eskubideak.
- Bere buruaren jabe izateari ezarri diezazkiokeen onura eta egiteak
- Bere eztabaida eta mugatzeak
- Foru arauketaren erabilketa. Behar eta egin-ahalezkoak.

26 Osteguna

ORAINTSUKO HISTORIA. ZERGA-EGIUNEA. ETORKIZUNAREN AGERKETA

Hizlari:

- Juan Antonio Cayero Uria jauna Lege jakintzan lizenziatua. Deustuko unibertsitadeko irakaslea.
- Erdiraketa edo zentralizazioaren ondore ekonomiko eta sozialak.
- Herri aurreratuak duten erdiraketa apurtzeko joera
- «Buruzpidetako araubide bereziaren» asmo azterpena (Regimen Administrativo especial)
- Etorkizunaren agerketa. Asmoak

Kazetarientzat Kirikiño Saria

GAIA: KAZETARITZA

- 1.—Gaurkotasuna, euskal kulturaren albiste, Euskal Herriko berri, munduko gora-behera, artikuluen bizitasuna eta idazkera egitura kontuan hartuko dira.
- 2.—Artikulu sorta izango da kontuan eta ez artikulu soila.
- 3.—Egunkari edo aldizkarietan argitaratuak izan beharko dira, euskaraz idatziak, 1975.go Uztailaren 16tik, 1976.go Uztailaren 15era bitartekoak.
- 4.—Lan bakoitzetik hiru ala bidali behar dira: («ASOCIACION GEREDIAGA», B.º Astola, Abadiano, Vizcaya) zuzenbidera.
- 5.—Lanek bidaltzeko epea, 1976ko Uztailaren 31an amaitzen da.
- 6.—Saria, Elkartaren esku dago.
- 7.—Saria, Domu Santuetan, Durangon eratuko den XI. Euskal Liburu eta Disko Azokan iragarri eta emango da.

Alfabetatuentzako "Rikardo Arregi" Saria

GAIA: «IPAR ETA HEGO EUSKAL HERRIA»

- 1.—Lanak euskaraz idatziak, egileak bere kabuz eginak, eta ez da onar-

tuko ez itzulpenik, ez bestetarik egindako antolamenik.

- 2.—Lanaren neurria: 2-tik 12 foliora, DIN A-4 neurrian, alde batetik makinaz idatziak, lerro une bat zuri utzirik.
- 3.—Lema batez izenpetua, eta lema-aren giltza estalia, egilearen izen eta deituekin, lanarekin batera bidali behar da. Gainera, alfabetatze ikastaroaren monitoreak lema-aren giltza estaliaren alboan, fede eman beharko du, lana egin duenak 1975eko udazkenaz geroztik alfabetatze ikastaroaren baten parte hartu duen, ikasle bezala alegia.
- 4.—Lan bakoitzetik hiru ala bidali behar dira: «ASOCIACION GEREDIAGA», B.º Astola, ABADIANO, Vizcaya» zuzenbidera.
- 5.—Lanak bidaltzeko epea, 1976.eko Uztailaren 31an amaitzen da.
- 6.—Saria, liburu xorta bat.
- 7.—Saria, Domu Santuetan, Durangon eratuko den XI. Euskal Liburu eta Disko Azokan iragarri eta emango da.

V. Agirre Saria

- 1.—Boskarren Agirre Saria hiru urte buru emana izan ohi da. Beraz, 1973garrengo martxoaren 23garrenean hasi eta 1976garrengo martxoaren 22ra arte, euskaraz argitaratuko den edozein idazti hobereenak irabaziko du sari hau.
- 2.—Idaztiaren gaia idazleak bere gain du.
- 3.—Sari bat bakarra eta mila dolarrekoa izango da.
- 4.—«Euskal kulturaren Alde»ren gain geratzen da epaia ematea.
- 5.—«Euskal Kulturaren Alde»k berak emandako erabakia erabat onartzeko izango da, halaberharrez, eta ez du izango epai horren aurka gora jotzerik.
- 6.—Sari hori ezin erdibi daiteke.
- 7.—Horrenbesteko saria irabazteko lain izan litekeen idaztirik ezpalitz inori ezin eman lekiok.
- 8.—Epaia eskualdeka emana izan litekeen susmoa erabat kentzeko, sari hori ezin jaso lezake «Euskal Kulturaren Alde»ko den inork. Edo eta baldin sari hau norentzat izan litekeen erabaki bitartean, «Euskal Kulturaren Alde»ko norbaitek idaztiren bat argitara baleza, delako hori ezin izan liteke epaile.
- 9.—Epaia garaiz emana izan dadin, idazle bakoitzak bere idaztiaren bi ale igorriko balizkigu, txera onez hartuko genituzke. Idazti bat zuzenbide hontara:
- 10.Bd. d'Alsace-Lorraine —64100 Bayonne, Laburdi. Eta bestea: 48. rue Singer, 75.016 Paris, «Euskal Kulturaren Alde».

HATOR ETXERA, HATOR HERRIRA

— 1 —

Urte berria etorri zaigu
joan da zaharra betiko
egun honetan bertso batzuek
moldatzen naiz hasiko
ez dakit aurren zer datorkigun
gero dugu ikusiko
urte bat zorionsua opa
dizutet lehendabiziko

— 2 —

Munduan zehar izan omen da
gora-behera ugariak
arrain haundien mendean egon
behar izan du txikiak
nik gaur nahi nuke hemen aztertu
dagokigun alderdiak
gauza ederrik bai ote dakar
agertu zaigun urtiak.

— 3 —

Euskal giroaz mintza nahi nuke
badago bai, zer esanik
ez nuke entzun nahi inoren ahoz
euskaldun txarra naizenik
ez litzaiguke gaizki etorriko
anaien alkartasunik
bestela ez dut argi ikusten
hemengo etorkizunik

— 4 —

Euskal Herria txikia data
euskaldunak gutxi gera
bainan herria osatzen dugu
laterri baten antzera
bainan bihotza aspaldidanik
dadukat oso minbera
atzerri eta espetxekoak
etor daitezela etxera.

— 5 —

Atzerri eta espetxekoak
ekar ditzaigun honuntza
batzuk oraintsu, bestek aspaldi
igés joan ziran haruntza
merezi dute eta guk eskein
dieziaiogun laguntza
bihotza hemen daukate bainan
urruti samar gorputza.

— 6 —

Berriz herrira itzuli behar
duzu atzerriko euskalduna
eta espetxeko itzal beltz hori
ongi ezagutu dizuna
gaua tristea izan duzue
luzea eta iluna
itxaropenik orain ez galdu
badator laster eguna.

— 7 —

Jaio ezkerro hamaika aldiz
entzun izan dutan hitza:
«Euskal Herrian ez gaude denok
batzuk kanpoan dabilta»
ukatzen zaie haien herrian
igartzea bizitza
jakin nahi nuke noiz arte dugun
aspaldi hontako ekaitza.

— 8 —

Anaiak eta arrebak daude
kate zahar baten mendean
itxaropenik ez dut galduko
bizitzen naizen artean
inork ez beza inoiz pentsatu
gatozenikan eskean
gizonak libre behar du eta
zatozte denok batean.

— 9 —

Amnisti hitza entzun izan dut
ugari neure inguruan
konturatu naiz herri osoak
nola eskatutzen duan
gu zai gaude ta ez dugu itxoin nahi
hemen hamaika orduan
Euskal Herrian jarraitzen dugu
aspaldi hontako moduan.

— 10 —

Egia esan aspaldidanik
ez nago oso alaitsu
euskaldun asko ikusten ditut
urruti eta behartsu
etorkizuna gure gain dago
saia gaitezen leialtsu
oraindik ikus dezakegu ta
gure Herria sasoiatsu.

JUAN JOXE URIA

III. ORIXE SARIA

Idiazabalgo Zepai Saria oinarritzat
harturik antolatu ohi da Orixe Saria
Añorgan. S.C.D. Añorgak eratu ohi du.
Biltzen den guztia ikastolarentzat da.
Izan ere bertsolariei eta mahaikoei
eman behar zaiena Lan Kide Aurrez-
kiak luzatzen du.

ZERUKO ARGIAK ere eman du be-
re dezakentxo: bertsorik onenaren-
tzat trofeoa Z. Argiak eskainia zen.

Jon Enbeita Bizkaiko Muxikakoak;
Mañukorta, Bizkaiko San Migel baila-
rakoak; Narbaiza, Eibarkoak; Murua,
Gabirikoak; Attola, Azkoitikoak; Etxa-
luze, Idiazabalgoak; Agirre, Brinkola-
koak; Zabala, Lezokoak; Mendiburu,
Heletakoak eta Alkat, Iholdikoak, har-
tu zuten parte III. ORIXE SARIAN.

Inozentzio Olea, A. Zabala, Juan
Mari Lekuona, Jexux Mari Etxezarreta
«Izazpi» eta Itzaina ziren epai-mahai-
ko.

Gai-jartzaile, berriz, Joxe Mari Ara-
nalde.

Goizeko saioa 11,30etan eta arra-
tsaldekoak 5etan izan ziren. Goizean
baino bertso-entzule gehiago bildu zen
aratsaldean. Erabat bete zen Añorga-
ko zinema.

Bertso saio ona izan zen igandekoa.
Batzuk besteak baino aldarte hobean
ihardun ziren. Muruak, esate batera-
ko, oso gorputz aldarte txarrez kan-
tatu behar izan zuen.

Narbaizaren eguna izan zen igande-
koa. Zeruko Argiaren trofeoa beronek
irabazi zuen goizeko saioan. Herriaren
iritzirako honek bota zuen bertsorik
onena «Hiru kolore ditu» gaiari buruz.

Epai-mahaikoei ere Juan Mari Nar-
baizari opa izan zion txapela. Zorio-
nak, beraz, III. ORIXE SARIAko txapel-
dunari.

Esker ona agertuz bertso hau bota
zuen Narbaizak:

Sari eder au eskuratzean
erabat jarri naiz lotsez.

Ta zuen naia betetzeko ni
nago abildade motzez.

Gaur etzinateen asko poztuko,
jaunak, nere bertso otzez.

Baina guztioi besarkada bat
ta eskerrik asko biotzez.

ARTURO argazkilariarenak dituzu
bestaldeko argazkiak.

NARBAIZA

MAÑUKORTA

ENBEITA

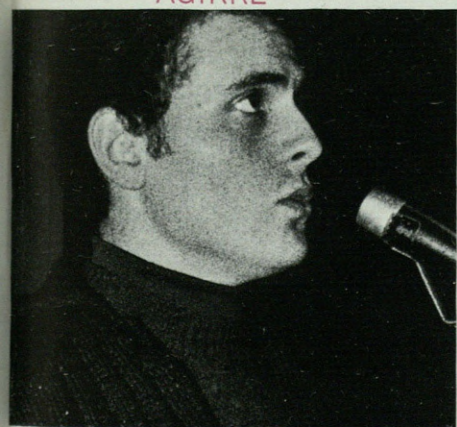
AGIRRE

NARBAIZA TXAPELDUN

ETXALUZE

MURUA

MENDIBURU

III ORIXE SARIA

ALKAT

ATTOLA

ZABALA

CEMENTOS REZOLA, S.A.

Herriarekin. Herriarentzat.

Caja Laboral.

CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKITA